

2 KORIN

Mi iya Pol siya nu Maesedonia hir nwowa mi siya ta yokwowa ha wɔnkikin iikamim naingwo tɔbmiiyim om komii Korin hiranim simiiramɔn. Mi iya Taitas siya om Korin hir haiburgigin mi siya ha nɔtkin nu Masedonia tiririn Pol siiram mi siya om Korin hiranim iikamim kimidiniya siir ini boinmimauuɔ. Mi yokwowa yɔpiki Pol siya wɔnkiya biya ti iikam imiiram, sima saiir mwainim mi simiir nhirim simiir siyɔ bibiyeyim ina yɔtkiigigiyim. Mi simiir nhirim hiniina bi naingwokim Pol siya Adi Komii siir miyan inkamkin. Nɔngaka. Mi Pol siya hiriinan kigin mi siya ta yokwowa ha wɔnkin. Mi ta hiriinan saiirsika sima wa nwoki aingwowim siya aposel inkam kɔngikɔngin. Mi iriipi hiriinan siya Korin hiranim iikamim simiirin umir haingiriyiɔ haiginam wara mi boinki iki Biyan Inkam Komii siir isid nhirim yɔpikim paeprikab nwowim simiir whinkinsiis haiginuwim iikamim naingwo tɔbmiiyim nu Judia hiranim yɔpiki umir digworaekwo karamae nwowim simiiram. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara Jisis Kraiss siir aposel inkamkin mi Kara siir yai imiir boinourwokai haiginuwi. Biyanin Adi Komii krɔmiir Wanin siya kariir nimbinaamar naingwokin aposel inkam nwowam siir mi aiir miriyam. Mi ta yokwowa kara mi krɔmiir nomiyau ieya Timoti krɔrar wɔnkika kimiiramɔn. Mi tariinanin saeya wi kimiiram nɔti iikamim Adi Komii siir pɔgana

saiirɪm, warɪ om Korin hir nwowɪm. Mɪ iikamɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siirɪm, ikɪ hɪnda tɪnda nwowɪm mɪ Griik nu haɪmii haɪmii nhɪrɪm sɪmiir hiraniɪm yɪm iriipɪ hiriinan.

² Kara ha naɪngwowi Adi Komiiyɪn krɪmiir Adɪn mɪ krɪmiir Biyan Inkam Komii ikɪn Jisis Kraiis kɪmiirɪn wɪ sowanii hauwi naɪngwobumbu mɪ iripa nongwomamaɪr ae.

Pol siya Adi Komii siirɪn mɪnsi boin wadiekikin siirɪn siya whɪnkɪnsiis haigɪniugɪn

³ Krɪma Adi Komii siir inɪg iir hainan prapraski, krɪmiir Biyan Inkam Komiiyɪn Jisis Kraiis siir Adɪn. Krɪma ina nɪnoknɪnkɪnim, siya krɪmiir Adgɪn yɪpɪkɪ, krɪmiirsi naɪngwokwonanaeyɪn, siir bwamki bwamkɪn. Mɪ krɪmiir kwoɪn imiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwam hikɪm krɪmiir nɪmbiniyɪm sɪmiirsi.

⁴ Siya krɪmiir kwoɪn imiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwikɪn hikɪm krɪmiir nɪmbiniyɪm sɪmiirsi warar. Mɪ hiriinankɪ niuwɪ mɪ nɪm krɪma wɪ ikɪ iikam nhɪrɪm sɪm niki whɪnkɪnsiis haigɪniuwɪm mɪ wɪ sɪmiir nwokɪ iisiimauuwɪm hɪka sɪmiir nɪmbiniya saiirsi. Mɪ krɪma sɪmiirɪn wa whɪnkɪnsiis haigɪniui, tɪ dimɪn taemɪnim Adi Komii siya whɪnkɪnsiis haigɪniuwɪm krɪmiir.

⁵ Yɪm tɪ dimɪnim sɪmiir bwamkɪbwamɪn yɪo hɪnɪngɪn, dimɪn bibiyɪe whiekakɪm wɪ krɪmiir nɪmbini, krɪmiir kɪmpɪpisu haigɪniuwam ta biya sima tira Kraiis siir sima kɪmpɪpisu haigɪniuwa saiir hiriinan. Mɪ tɪ hiriinan siyɪu kaimwowɪn tɪkɪ hikpai hikpaiyɪm nitɪm krɪmiirɪn wɪ sima kɪmpɪpisu haigɪniuwɪ. Mɪ tɪ hiriinan siyɪu kaimwowɪn Kraiis siya wɪ krɪmiir whɪnkɪnsiis

haiginiuwuwi, ti dimin taeminim Krais siir wokmai haiginiuwa mi krīma wī iikam nhirim simiir wara nwoki wokmai haiginiuwim.

⁶ Iikamim dimin biyie Timoti krīriir tirkim. Dimusi rani, krīra kimiirin Adi Komii siir yai aiir boinmāuugo kimiirin mi sima ini kimiirar mi whinkinsiis haiginiu mi kimiirar mi wokmai haiginiu ta saiir ninokninkinim hiniin, Adi Komii siya wī kimiirar mi whinkinsiis haiginiuwuwi mi mhoyiya siya wī kimiirar mi anmaiwarkanaei. Mi inkamin dimin biyie kimiir tirin mi krīmiirin Adi Komii siyar swoki whinkinsiis haiginiuwuwi. Mi sima kinsiis haiginiuwuwi kwoin miyikak nwowim. Dimusi rani, mhoyiya hikpai hikpaiyim nimbini mi kiriirin ha kimbipisu haiginiuwuwi mi kira ta saiirsiyin wa kipi nikwokrimkrip Adi Komii siya wī kariirar whinkinsiis haiginiuwuwi, ta biya siya whinkinsiis haiginiuwa krīriir saiir hiriinan.

⁷ Nikrīra iikam kimiirin ina ninokninkinim. Iya hikpai hikpaigi nimbiniyim kimiir kimbipisu haiginiuwam, ti hikim kima ini krīraka mi inkin haiyim. Krīra ina ninokninkino, Adi Komii siya kimiirin wa whinkinsiis haiginiuwuwi, kimiir wokmai haiginiuwam, ta Adi Komii siya mi whinkinsiis haiginiuwa, krīriir wokmai haiginiuwam saiir hiriinan.

⁸ Mi nikrīra hiriinanar naingwowi, wim kima ti hikpai hikpaiyim krīriir nimbiniyim nu komii Esia hir, kima simiirin bidiyar mi inokninkinim. Hikpai hikpaiyim krīriir nimbiniyim hindara ninkin iduduraraowi mi ini krīriir kirie aiir haiburim mi krīra pariiparii pi naowim.

⁹ Krīra hiriayar yaingwo, krīra wa naowi. Mi iya

ti dimin taemin hiriinanin kririir nimbiniiyim mi krira pi hiriyyar naingwowi, krira wi dig nwo rani, kririirin sima whinkinsiis haiginugin ta sair ninokninkinim Adi Komiiyin yipiki naokaowim sim hidninsiin idwowin siya siyargin kririir whinkinsiis haiginuwiyin.

¹⁰ Siya kririirin bidiyar mi whinkinsiis haiginuwun ti dimin biyie biyeyim kririir nimbiniiyim simiirsi warar mi hiriinan sairsika, krira paninsi yaosi. Mhoiyya siya kririirin wa swoki whinkinsiis haiginuwi. Krira hiriyyar naingwowi, mhoiyya siya wi kririirar swoki whinkinsiis haiginuwi mi wi kririirar mi kigriraowi.

¹¹ Ta kima whinkinsiis haiginuwa kririir sair hiriinan, ta kima kwis boinkiya Adi Komii siiram kririir whinkinsiis haiginuwam, kima wi hiriinan tir. Mi mhoiyya iikam nhirim sima hiriinan wakaei Adi Komii siya dimin taeminim kima kwisboinim siiram, kririir whinkinsiis haiginuwam, siya simiir bidi wakaeyin mi sima wi siir inig iir hainanprapraskii mi wi hinina boinkii, siya wadiekin. Iriig.

Pol siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi siya om Korin hiriir bi namkin

¹² Nikrira ti dimin imiiram in ini maingimaingar mi okiyo kririir kwoinin kririirin hinina boinkin, tiki miyim ti krira miriyokiyokiyim iki omom omomim sim mi kimiir waraur, yim wadie kinaingim, Adi Komii siir naeyuun siyar bidi whinkinsiis haiginuwun kririirin. Kririir siyu iirsiyar ti krira tirin biya iikamim simiir

whwonkam ida, yim tiriiginim yim kaimwokinar bidi ywowim. Mi ti nuin siir tiran siyiuim ti iikam ima ninokninkiniyin yio kririir bi whinkinsiis haiginuugin ti dimin taeminim simiir tiramin. Ningaka Adi Komii sasaargin kririir whinkinsiis haiginuwin ti dimin taemin imiir tirim. Krira ti siyiu iir napko iya krira iikamim nuanim kimaka waraur nwowa mi krira iikam kimaka ti hiriinan siyiu iir asi mi apkripkaigo mi krira ta saiiramin maigimaiga prasae bi kinko.

¹³ Mi ti yayim ti kara winkyim kimiiram ta yokwo aiir simiir yaimwokiyaimwowim yim aowa nwo rani. Mi yim kimiiramın minam winkikim kima sibgu ninokninkinim warı yayim kara winkyim kimiiram mi warı kimar mwaini simaigim. Kara ha naingwowi, kima ti dimin taemin imiirin ina sibgu inokninkinim. Mi tariinanın kima ini inkam krımıirarar niki inokninkinsasaeyim mi an kara ha naingwowi, mhoyiya kima krımıir siyiu iirin wi hainningi sibgu inokninkini.

¹⁴ Mi taka iya Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya swoki iti mi krımıirin siya swoki anmaiwarkainaei mi krira wi maigimaiga kimaka nwowi, ta kima nwowa Kraıs saıka, saiir hiriinan. Mi kima wi maigimaiga krımıiram nwowi yipiki aposel inkamim yipiki kimiir boınmımauuim ta yai kibie aiir mi kimiir whinkinsiin haiginuım, ta yayiya saiir yaimwokiyaimwo imiir.

¹⁵ Kara hiriıyar naingwokın kima kariiramın wi maigimaiga prasae kın tani. Mi kara biıyin pi hınına boını, kara kimiiramın wa niti kimiir kınakııyamın mi kara wi kimiir nwoki

whinkinsiis haiginiuwim, idipidip maigimaiga kima nwowam.

¹⁶ Mi iya kara kimiir kignakiyam naingwowi, kara namın nu haimii Masedonia hiriir mi mhoiia nu haimii Masedonia hir haiburgigi mi kara wa swoki iti kimiiramar mi kima wi kariir nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi kariirin wa nwoki ikropkiyim nu haimii Judia hiriir mi kara kimiirin wi idipidip asi kigi.

¹⁷ Mi kima hiriyyar naingwowi ta iya kara nimbina kimiir kignakiyam kara nonkwowa mi tari kara ti dimin taeminim simiir bi sibgu aingwo omokin mi kariir kwoinin hiriinansi swoki kisina haigigin, ha? Mi kima hiriyyar naingwowi, an kara ini ti nun siir inkam biyienan ywowin yipiki ti hiriinan boinkiyin, ihi, kara wa niti mi kariir kwoinin kara hiriinan tiram naingwo rani, yi ini ningakinngar ywowiskiyin!

¹⁸ Adi Komii siir hiriinan, yio siya inokininokin yai mwowar boinanaeikin. Mi an kara iriipi hiriinan inokininokin yaimwo imiirarar mi boinikin. Mi kara kimiirin ha bi boinkin kara wi kapi niti mi iya kariir kwoinin ha naingwowi, kara wi nit rani. Kara kimiirin wi hiriinan boin tani ningaka.

¹⁹ Sailas, Timoti mi karar, krıma inokininokin kimiirin Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraıs, siirar boinmımauugin. Kima ina ninokninkinim Kraıs siya dimin sim whir bi swoki imbin miminkin siya tiramin. Mi ta siya boinkiya mi mhoiia siir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Ningaka. Diminin siya boinim simaigim.

²⁰ Mi ti hiriinan tirim mi ti nimbınpai nimbınpaiyim yipiki Adi Komii siya boinkiyim

yim ini kaimwokina hiriinanar mi imbiyamim. Dimusi rani, krɪma Adi Komii siir inig iir hainan prapras boinkikim, kiriir yaiya ya yai Kaimwo aeyairga.

²¹ Adi Komii sasaɪrgin yipikin krɪmiir whiekakar whinkinsiis haiginuwiyin, Kraiis saika nwirua nwowam.

²² Krɪmiirin Adi Komii siyar nɪmbingin siyamar mi siir naeyuin siirin siyar mi haigi haiginu krɪmiir kwoinauin mi ti dimin sim hiriinanin krɪmiirin siyar mi hauu krɪmiir niisiimauwam hiniin, mhoiya siya wi krɪmiir hauwi dimin taeminim.

²³ Mi kara ti digworaekwowim simiir niksisei, Adi Komii siya kariir kwoin iirin ina ninokninkinin mi ti siirin wi siyar ninokninkin haiginuwi. Mi kara ti dimin taemin imiirin kaimwowar boinkii. Kara biyin om Korin warauran iikamim kimiir bi nini kɪgnikim, nu haimii Masedonia tirankin kara bi nitkin. Dimusi rani, kara iikam kimiirin io nwowim pi boriisopi wim wi yaimwo whwonkamim niigi niiga pi nwowisi.

²⁴ Krɪma kimiirin ti hiriinan bi boinkim, krɪma kimiirin ti digworaekwowim Adi Komii siirim kima naingwo tibmii kunim simiir warar ninkin kɪgirkaki. Niingaka krɪma ta saiirin ina ninokninkinim kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram naingwo tibmiiya ya ini ywowa. Mi nim krɪma, kimaka minam mirii, maɪrgimaɪrga kimiir nwowaiginuwim mi kirie nwowim. Iriig.

2

¹ Mi ta hiriinan saiirsika, kara ha naingwowi

kara wɛ kɛmiiram waraur swokɛ it rani kɛma naingwoyɛmyoksi mi hikak kɛma nwosi.

² Mi kara kɛmiir kwoin iir kiyopsɛbgi haigɛnɛuwi io whwonkam kɛma nanaowam mi kariirin wi nhinga tiri, maigɛmairga kara nwowamin? Nɛngaka. Kara ti iikamɛm simiir kwoin imiir kiyopsɛbgi haigɛnɛuwɛm pi boriisopi io whwonkam sima nanaowɛm, yipiki iinokinok kariir nwowaigɛnɛuwiyɛm maigɛmairga. Nɛngaka.

³ Kara iikam kɛmiir nini kɛgnakiyɛm pi boriisopi an wɛ maigɛmairga karamae kɛma pi nwowaigɛnɛuwisi. Kara ha naingwowi, kɛma kariirin hɛriinanar whɛnkɛnsiis haigɛnɛu kɛpikai, hɛriinan maigɛmairgar nwokɛpikaiyɛm. Mi ta yokwowa kara wɛnkiya biya iikam kɛmiiram, kara kɛmiirin min boɛnkikɛn digworaekwowɛm maigɛmairga nwo karamae kara nwowiyɛm simiir. Mi kara hɛriiyar naingwowi, iya kara maigɛmairga mi owiyɛm mi wɛm kɛma iriipi hɛriinan, ini maigɛmairgar mi owɛm.

⁴ Mi iya kara yokwo kɛmiiram wɛnin, kariir kwoinin miyik miyiknan bi nwokikɛn. Mi iya kara ta yokwowa kɛmiiram wɛnkiya kara hindara nouu wɛnkikɛn. Kara mɛnsi naingwoyɛmyokikɛn, warɛ dimɛn biyɛyɛm kɛmiir kwoinɛu waraur nwokaiyɛm kɛmiirin wi sim pi nɛpiyaokɛisi. Mi ta yokwowa kara kɛmiiram minam bi wɛnboɛnkikɛn hik kɛmiir hauuam. Nɛngaka kara kɛmiiramɛn mɛnsi wɛnboɛnkikɛn kɛma kara naingwokwowiya kɛmiiram saiir nɛnoknɛnkɛnim. Iriig.

Pol siya min boɛnkɛn om Korin hɛran iikamɛm sima ti inkamɛn yipiki dimɛn biyɛ tɛrin siir swokɛ ikɛunam.

⁵ Mi inkamın yıpıkı dimın taemın biyie tırın, siya wı kwoın whwokwoka nwowamın wı kariirara kipi nwo haiginıu. Mi siya wı iikam hoıngak kwoın whwokwoka nwowamın wı kımıir warar timı ohaiginıu. Mi kara ti inkamın igao yai siir dimın biyieyim simiir wara boın tani.

⁶ Mi dimın taeminim iikam kima tırım siir, ti dimın biyieyim siya tırım simiirsi, yım bıdi digiyım.

⁷ Mi tariinanın iikam kima wı siir dimın biyieyim siya tırım simiir simiira kipi naıngwokwonanaei, yım bıdi digiyım mi bıdi haiyoprımdiyıumiigiyım. Mi kima siirin yai miyık imiirarar boınmımauu mi siirin sıbgu sıboboınıu haiginıu mi ti dimın taemın hırıinanım yım wı siir kiyopsıbgi haiginıu rani, siir kwoının biyie siya nwowıguskiyamın nıngaka.

⁸ Mi hırıinanınıuwi mi kara kımıirin pi igao yai hınına boınkii, kima siirin hınına dısiımauu, kima siiram naıngwokwonanaei mi siirsi mi aıngwoyımyoki.

⁹ Kariir kwoın komiıyın hınına naıngwowi, kima kariir yai aiiramın ina sıbgu wakaeyoknam mi ta hırıinan saırsıka kara ta yokwowa kımıiram asi wınkikın.

¹⁰ Iikam kima ti dimın taemın biyieyim ti inkam nwıruan siyasiyar tırım kımıir simiirsi kipi naıngwo. Kima siir dimın biyie imiir haiyoprımdiyıumiigii mi an kara ırııpi hırıinan wı siir dimın biyie imiirar mi haiyoprımdiyıumiigi. Mi ti dimın taemın bibiyieyim hırııyar nwokrıpkaii mi mhııya simiirin kara haiyoprımdiyıumiigii mi kara wı hınına tiri, Kraıs siir whwonkam idan,

kara kɪmɪɪrɪn wɪ wadɛki wadɛyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwi.

¹¹ Mɪ krɪma iikamɪm sɪmɪɪr dɪmɪn bibiyɛyɪm sɪmɪɪr haiyoprɪmɪdiyɪumiigi. Krɪmɪɪrɪn wɪ Setan siya pɪ nɪpiyaokɪisi mɪ wɪ siya pɪ mɪ iksisaeisi, tɪ inkamɪn yɪpɪkɪn krɪma nwowɪn ɪo. Hɪi, krɪma bɪdiyar yɪnoknɪnkɪnɪm mɪiya Setan siya tɪram naingwowa. Iriig.

Pol siya hikak Taitas siirsi nwokɪn siya om Troas hir nwo karamae nwowɪn

¹² Bɪiya kara nama bɪigi bɪi om Troasa hirɪɪr, Kraisi siir yai kɪbi kɪbi ɪmɪɪr boɪnmɪmauam bɪiyɪn kɪmɪdiniya Bɪiyan Inkam Komii siyar yamkwokɪn mɪ hirɪn siyar ɪni dirɪraerarkwokɪn sɪmɪɪr kwɪn ɪmɪɪrɪn. Mɪ sɪma yayɪm yɪpɪki kara boɪnmɪmauam sɪmɪɪram asi naingwokɪm sɪmɪɪr wakaeyam.

¹³ Mɪ kara naingwoyɪmiyok prasae bɪ kɪnkɪn. Dimusi rani, kara krɪmɪɪr nomɪiyauɪn Taitas siiram nwonanaekɪn. Mɪ siya bɪ nɪtkɪn kariir kɪgniyɪm. Mɪ kara iikamɪm yɪpɪki hapairanɪm sɪmɪɪrɪn hɪnɪn asi boɪngigɪn kɪma ha dwoki. Mɪ kara om Troas hir ha haiburgigɪn mɪ kɪmɪdiniya nu haɪmɪi Masedonia hirɪɪr yam. Iriig.

Aposel kam ɪmɪɪrɪn Adi Komii siya whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn Setan siir nikwowaisiyam.

¹⁴ Hindɛ wɪt, nɪmbi Adi Komii krɪmɪɪr Wanɪn siir boɪn wadɛkɪi. Dimusi rani, krɪma ɪni Jisis Kraisi siir aowa ywowɪm mɪ ɪni saɪkar yamɪmasuwɪm mɪ krɪmɪɪrɪn wɪ siyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwi kɪriɛ nwowamɪn. Tɪ nuan dɪmɪn biyɛ biyɛyɪm sɪmɪɪrsi. Adi Komii siya krɪmɪɪrɪn mɪnam nɪkɪunakɪn Kraisi siir yai kɪbiya saiir boɪnmɪmauam hɪnda tɪnda. Mɪ

ta yai kibiya ya ini puii miyiknan ywowa omom omomim saeya bidi yinyokiigiya.

15 Nim krīma ini puii miyiknan ywowim, iikamim yipiki Adi Komii siya nanmaiwarkainam simiirar ninyokiigi ti iikamim yipiki biyie nwowim mi whaowaeki ikim. Mi hiriinan tiri krīma mi krīmiir miyim yim wi Adi Komii siir hirankar haiyiskii.

16 Mi ti iikamim yipiki whaowaeniskiyim yim wi paeni omin siirar nasae oyokiyokiikaeyami krīma mi krīmiir yai aeya ya ini puii biyienan whakanan ywowa mi simiirin wi saeya tiri mi sima wa naokaonami. Mi yim ti iikam nhirim yipiki wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei, saika hiriyyar nwoyokiyokiikaeyamam, krīma mi krīmiir yai ikim yim ini diminin sibgu whakiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi simiirin wi siyar tirki, wadie sibgu owamin. Yipiki inkamkin ti hiriinan diminin siir sibgu tiri? Inkam nwirmin nwirmin kara-maeyairga. Nīngaka.

17 Mi iikam whiekakim Adi Komii siir yai aiir boinmimauwiyim sima simiir pu ara boinmimauwi yim sima hinda umir haiyamar naingwowi mi ta miya krīma miriia, nim krīma hiriinan bi tirikim. Krīmiir kwoinim yim wadiekim mi nim krīma Kraisiir yai kibi aiir boinmimauwikim. Dimusi rani, krīmiirin Adi Komii siya nīmbingim mi krīmiirin siya nikropkikin ta saiiram. Mi krīma mi Kraisi siya krīma ini iripar yamasuim mi krīmiir kwoinim ini kwoin whiruar ywowim. Mi Adi Komii siya ini krīmiirar kigin, krīma siir yai aiir boinmimauuim. Iriig.

3

Nim krɪma siyɪu winɪn siir mɪyan inkamkɪm

¹ Ti dimɪn taemɪnim krɪma wɪnkiyɪm kimiiram simiir tɪr mɪ kimiir kwoɪnim wa nwoki aingwowɪm krɪma krɪmiir inig imiirar hainanaei mɪ kɪma wa nwoki aingwowɪm hinɪn, nim krɪma wadiekim, aniya? Mɪ wɪm kɪma hiriyyar naingwowi, nim krɪma ini iki kam nhirɪm yipiki kimiir hauugiyɪm yokwo iki iikam nhirɪm om whiranɪm simiiram, ini simiir hiriinan ywowɪm kimiir boɪnkiyam hinɪn, yɪm sɪma iikam wadiekim? Mɪ wɪm kɪma hiriyyar mɪ aingwowi, nim krɪma ini hiriyyar mɪ aingwowɪm kɪma yokwo krɪmiiram wɪnkiyɪm mɪ iki iikam nhirɪm yɪm wa nwoki aingwowɪm nim krɪma inkam wadiekim, aniya? Nɪngaka. Krɪma yokwo kwɪr haiyɪm pɪ boriisopi.

² Mɪ wɪm kɪmarɪn ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowɪm, ta krɪmiiram wɪnkiya. Mɪ iikamɪm sɪma kigi mɪ sɪma wa nɪnoknɪnkɪnki krɪmiir mɪiyɪm mɪi wadiekim. Mɪ nim krɪma bidinanar nɪnoknɪnkɪnkɪm hinɪn, ta yaiya ya yaimwo aeyairga.

³ Wɪm kɪma ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowɪm. Wɪm kɪma ini yokwowa Jisis Kraiski si wɪnkiya ini saiir hiriinan ywowɪm. Kariirɪn siya nɪmbingikɪn mɪ ta yokwowa siya hauugika. Mɪ an kara ha namɪn mɪ kimidiniya kimiir ini hauugig. Siya tidiyini bɪ wɪnkikɪn. Nɪngaka. Siya Adi Komii siir naeyɪuɪn saika wɪnkikɪn yipikɪn iinokɪnokɪn omwai hiriyyar waiyayokiyokiiyɪn. Siya siiya bwaeyan siir

idwo bi wɪnkikɪn. Nɪngaka. Siya kɪmiir kwoɪnau wɪnkikɪn.

⁴ Mi ni krɪra pɪ hɪnɪna boɪnkii, ni krɪiir mɪiyo wadioko. Dimusi rani, krɪra hɪriiyar nɪnoknɪnkɪni, krɪiirɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siyar nɪmbingiko ti dimɪn taemɪn hɪriinanɪm simiir tɪram. Kraisiya krɪiirɪn siir kɪrie aeyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn yɪpɪki siir Ad ieya hauugiya Adi Komii siya siir. Mi krɪra hɪriinan asi naɪngwowi, ta yaiya krɪra boɪnkiya kɪmiir, ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga.

⁵ Mi krɪra hɪriiyar naɪngwowi, ta mɪiya krɪiir kɪrie ara pɪimɪriigɪswo, wi dig di ywowi mi krɪra wi hɪnɪn di mi boɪni, krɪra wi digar nwowi. Dimusi rani, krɪiirɪn kɪrie Adi Komii siya hauugin mi krɪra mɪi aɪr mɪriiyɪm dig asi nwowi.

⁶ Mi mɪiya Adi Komii siya krɪiir nɪmbina iki iikam nɪhɪrɪm simiir boɪnmɪmauwam, siyɪu wɪnɪn siir yai kɪbi aɪr boɪnmɪmauwam, krɪiirɪn siya siyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn ta mɪi aɪr mɪriiyamɪn. Mi ti siyɪu wɪnɪn siir yaiya ya yokwoni bi wɪnka, ya Adi Komii siir naeyɪuɪn siya haigɪmauuga iikami kwoɪn. Mi ti siyɪu komii komiiyɪm bɪdi bɪdiniya Adi Komii siyar hauugiyɪm, yɪm ɪnokɪnɪnokɪn iikamɪm simiir dimɪn biyɪe ɪmiir nɪsiimauuwankɪm. Mi sima simiir sɪbgu ap karamae nwowi, sima wi pɪ naowi. Mi Adi Komii siir naeyɪuɪn ɪnokɪnɪnokɪn iikam ɪmiirɪn siyar nɪkpɪtmai haigɪnɪuwi, sima sɪbgu oyokiyokɪkaeyamɪm ɪnokɪnɪnokɪn Adi Komii saika.

⁷ Mi ti siyɪu komiiyɪn siir yayɪm Adi Komii siya wɪnkiyɪm siiya idwo mi kɪmidiniya Moses siir hauugi. Mi siya ti hɪriinan tɪrkiyɪn mi Adi Komii siir

kirieya ini paenan Moses siirar yuyakiya mi siir whwonkam in ini wara yuyakiyin. Mi mhoiya ti diminin paenan niuyan ina prikiraraokiyin mi mhoiyan ini hindara kigugu iguskiyin. Mi ti diminin paenan niuyan Moses siir whwonkam hirin pranae pranae bi niuyakin mi Isrel simiir iikamim sima siir bi sibgu kigsibwinkim. Ti dimin taeminim siyiu komii siirim, iikam imiirin simar naokao haiginuwi, sima Adi Komii siir dimin miyik miyikim paenan niuyaiyim simaka nitkim.

⁸ Mi nim krima iikam imiirin Adi Komii siir naeyiun siir yai imiir boinmimauuwi. Mi ti digworaekwowim krimiirin maigimaigra komiigak simar nwowaiginuwi mi krima mouni hanin asi siinkaowi yim ini Moses siya winim siyiu komii siir yayim biyanim ini simiir haiburim.

⁹ Adi Komii siya ti siyiu komiiyin Moses siir hauugin. Yo iikamim simiir dimin biyie imiir nisiimauugin mi simiirin hiriinan warar mi isiimauugin, sima wi iripa nwo rani, Adi Komii saikan, inokinokin. Mi ti siyiu komii siir miyim yim kaimwowaigim, bimbuiwi rani. Mi ti kitibmii boin wina sair miyim yim min nimbingim iikamim sima Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwowim. Mi hiriinanki niuwi mi ta miya ya ini siyiu komii siir mi aiir haibura kougi kouwin ini saeya ywowa.

¹⁰ Moses siir miyim mi siyiu komii ikin, yo wadeki wadie owaigo. Mi ti dimin whiso, kirie aka mi siir diminin paenan niuyaei ikin yo bidi digiyo mi bidi mi prikiyamo. Mi ini biyeki biyie ywokiyo. Mi Adi Komii siir naeyiun siir miya ya tariinanin ini komiigi komii ywowa. Saeya ina

miriya mi saeya wi prikiyam tani.

11 Mi miya yipiki wi hiriyar nwoyokiyokiikaeyami ya dimin miyikin paenan niuyaeiyin siir kirie komiigaka. Mi miya yipiki wi ii priei nwo karamae nwowi ya wi sapi prikiyami.

12 Krima ta saiirin ina ninokninkinim, tiki yai kibiyim yim wi hiriyar nwoyokiyokiikaeyami mi krima siir dimin miyikin paenan niuyaiyin siiram nwowi, siya nitim. Mi krima siir yaisim kwir swoki haigiprakai rani. Krima simiirin wa boinmimauwi mi iikamim sima wi nwoki inokninkinim simiirin.

13 Krima Moses siya tirim simiir tir tani. Dimusi rani, yo siya bidi yinokninkinin siyu komii siir kirie aiirin saeya digii. Mi siya siir whwonkam iirin yuisni asi nitimwanugin. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyan siir whwonkam iir niuyan siya prikiiraraoki mi ha digiguskii, wi sima pi kigisi.

14 Mi ti Moses siya higrinuun siir whwonkam in yuisni mi Isrel simiir iikamim sima hinina bi ninokninkinim, Adi Komii siya simiir kwoin imiirin wi wadeyar nwowi. Tariigina ya ini yuisnan ywowa simiir kwoin iir higrinuam. Mi tariinanin Isrel simiir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima Moses siir yaiyim simiir mwaini mi simiir kwoinim wi sibgu naingwo omok rani, Krai siir dimin taemin imiiram in sima tira saiir hiriinan. Yi ini yuisnan ywowa ini simiir kwoin imiirar niki higrinukripkaiyim. Mi iya iikamim Krai siir yai aiir wakaeyim mi sima ha naingwo tibmiyim simiiram, yim ini yuisim yipiki simiir kwoin imiir niki higrinuim

mì sìmìirìn Àdì Kómìi siyà swokì haiyìm ìnì sìmìir hìrìinan ywòwìm. Mì siyà sìmìir ìnà kabìtnouwidnankaigiyìm.

15 Mì bìiyya hìrankar nìtyokiyokìiyìn mì ìnì tari-inanar yadìgniyìn. Mì iyya iikam sìma Moses siir yai ìmìir mwainiyìm dimìnìn yùisnànìn sìmìir kwoìn iir higrìnìuìn. Dimusi rani, sìma Kraisi siir dimìn taemìn ìmìir bì nìnoknìnkìnkìm.

16 Mì iikamìn sìmìir mhìi kwoìnìm kisina haigii mì sìma Bìiyan Inkam Kómìi Kraisi siiram naingwo tìbmìi kùnì, yìm ìnì tì iikamìn Àdì Kómìi siyà kibwaembwae haigiyìm yùisim yìpìkì sìmìir nìkì higrìnìuìm nìnoknìnkìn karamae sìma nwòwam mì sìmìirìn wì siyà nìtkaigaigi. Mì sìma wa nwokì ìnoknìnkìnìm, tì dimìn taemìnìm sìma tìrìm sìmìir hìrìinan. Tìrìigìnìn yìo ìnì Mosesnì nìkì tìrìn ìnì hìrìinan ywòwìn. Mì iyya siyà Àdì Kómìi siir omaka saiir namiyìm mì ta yùisa siir mwo hìr nwowa yapa hakaigìngìgì.

17 Mì tì Bìiyan Inkam Kómìi siir yayiyya ya Àdì Kómìi siir naeyìu ieyairgìn. Mì iyya siyà iikamìn sìmìir kwoìnau nwokaiiyìn mì siyà iikamìn yìpìkì Moses siir siyìu komiiyìn mì dimìn biyìe aka sowiir aowa sìma nwowa wì siyar nonkwo iuguskii mì sìma wì rìrmiiyya nwokì. Mì Àdì Kómìi siyà sìmìirìn wì hìrìinansi boìnì hìnìnìn, sìma dimìn whìrkì bì kìmbugìm.

18 Krìma whìekakarìn ìnì opnàinan ywòwìm, aknàinan Bìiyan Inkam Kómìi siir dimìn kibiyyìn paenau nìuyaiyìn ìkì iikamìn paenan sìmìir nìuya haigìnìuwìkìn. Mì krìmìir whwonkamìn higrìnìu karamae nwòwì mì sìma wa kìgnìnoknìnkìnì Bìiyan Inkam Kómìi siir naeyìuìn ìnì krìmakar

nwowin. Mi krımıir kwoinim siyar kisısana haigiyokiyokii siir hiriinan kinar nwowim. Iriig.

4

Aposel kamim sima paenan niyuanan boinmimauugim

¹ Adi Komii krımıir Wanin sasaırgın krımıirsi naıngwoyımıyokın mi krımıirin siyar mi imbingın siir mi aiir miriıyım siir siyıu komii winin iikamim simiir boinmimauuwim. Mi hiriinanki niıwi mi krıma wı digıumii siir kipi haimriıyıu mi wı ta miıya saiir miriısi kipi nıdid.

² Krımıir digıın ti miı bibiyeyım simiirin digıumii bıdi haimriıyugıgın. Mi ti iikamim yıpiki inokınokın ti miı imiirin hindara nımpııo miriıyım, yım wı simiirar swoki kiyopsıbgı haıgınıuwıkim. Mi nım krıma nıksısae miı bı miriıgım mi krıma Adi Komii siir yai aiir bı mi ikwowaisiıgım mi saiirin yaeya bı mi kisına boinmimauuwıkim. Nıngaka. Krıma yaimwokyaimwo aiirar boinmimauuwıkim. Adi Komii siir whwonkam idan. Mi iikamim ta yai aiir wakaeyım mi simiir kwoinim inokınokın pa nınoknınkınkıı, krıma yaimwo aiirar boinmimauuwi.

³ Mi ti miı kibi kibiyım yıpiki krıma boinmimauuwıyım iikamim simiir, sima sıbgu wakaeyokna karamae nwowi mi yım ti sima omın paeya namıyın siir namanım mi sima wı sıbgu inoknınkın tani.

⁴ Yım sima ta yai kibıeya saiiram bı naıngwo tıbmıı kınıkim. Dimusi rani, yıu bıyıeyın ti nuın siir tıranın Setan nıkıuwıyın simiir kwoinim siya

nɪtkii ikouwi mi sɪma ti dimɪn taemɪn imiirin panɪnsi sibgu inoknɪnkɪnsi mi simiiram panɪnsi mi aingwo tibmii kɪnsi. Simiir kwoɪnim Setan siya kiyɪpsibgi haigɪniuwɪ mi sɪma ti dimɪn iirin panɪnsi sibgu inoknɪnkɪnsi mi simiiram panɪnsi mi aingwo tibmiisi simiir kwoɪnim siya kiyɪpsimsibgi mi sɪma panɪnsi sibgu inoknɪnkɪnsi Kraisiir Yai Win kibieya saiirin. Ti yai kibi kibiyim yim Kraisiir dimɪn taemɪn kibi kibiyim simiir boinka, yipiki krimiir niisimauuwim hinɪn, Adi Komii siya panɪngɪn mi yipikin Adi Komiinan siyar swoki owɪn.

⁵ Krira kimiirin, krira krɪrar bi priinaingwo boɪnkɪn mi kɪma wɪ krɪriir inɪg iirin wa hainan tani nɪngaka. Krira inokɪnokin kimiir boɪnmimauuwiyim krira hiriyar boɪnikɪm Jisis Kraisiya Biyan Inkam Komiigin. Mi nikrira kimiir miyan inkamko krira kimiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwikɪm siir sibgu inoknɪnkɪnim.

⁶ Adi Komii siya biigi biyarɪn ti hinɪna boɪnkikɪn, niya dimɪnɪn paenanɪn wa mi iuyaei. Mi ya ta yaiya krimiir kwoɪnau bidi kwirii idwokaiya. Krɪma Adi Komii siir kirɪeya saiir bidi kigim paeni hanɪn Jisis Kraisiir whwonkam iir niuya. Mi ta kirɪeya, ta krɪma nɪnoknɪnkɪna ya ini paeni hanɪn krimiirar niuya.

⁷ Ya ini wadieki wadie ywowa, ini dimɪnɪn nibnau krɪma haigiyɪn umɪr komii sainiyɪn. Krɪma nonkwowam mi krɪma haiyapriiram mi ta Yai Win Kibiya Jisis Kraisiira ya ini hiriinan ywowa mi nim krɪma ini ti nibim ini simiir hiriinan ywowim iikam nɪngam. Mi ti dimɪnɪn siya haigiyɪn krimiir kwoɪnau, yo iikamɪm simiir

n̄isiimauugim, dimin kibiyim kr̄ima tirim simiir. Yim ti dimin hiriinanim simiir bwamim yim kr̄imiir tir nwo rani. N̄ingaka. Taki kir̄ieya Adi Komii siir hiranki nitka, kr̄imiir whinkinsiis haiginuwam mi taka kir̄ieya ini kir̄ie nhirim simiir haiburim.

⁸ Mi hinda tinda dimin bibiyeyim pa niti kr̄imiir hauuwam kimbipisu mi sima kr̄imiir bi nikwowaisiigim. Kr̄ima ninokninkin tani, ti dimin hiriinanim sima dimuam niti, kr̄imiir hauuwamin kimpipisu mi kr̄ima ti dimin taeminim kr̄ima tirim simiir bi nonkwo iguskikim. N̄ingaka.

⁹ Iikam whiekakim kr̄imiir sau omom nwowim mi yio Adi Komii siya kr̄imiir bi swoki haibur miminkin. Iikam nhirim kr̄imiir bidiyar mi ipimpar akaigai aowim mi kr̄ima bi naokim. N̄ingaka.

¹⁰ Mi inokinokin kr̄imiir piuim hankak simiir simiirar nwoninaei biya kam bibiyeyim sima nipimpara Jisisni mi siir p̄iua hankak hankak ha nwowaiginuwa saiir hiriinan. Mi iya iikam sima ti hanim kariir piu tir nwowim simiir kigim mi sima ina yinokninkinkiyim, Jisis Krais siya ini kr̄imakar nwowin mi kr̄imiirin siyar whinkinsiis haiginuwi mi iya inkamki kr̄imiir nipimpariyim mi kr̄ima paninsi yaosi, kr̄ima pi hiriinanar mi owi.

¹¹ Mi ta iya kr̄ima ti nu iirar niki owa, iikamim sima kr̄imiiramar kaokim, kr̄imiir nisomsom aowam. Dimusi rani, kr̄ima Jisis Krais siir mai aiir m̄iriigin. Mi ti dimin bibiyeyim kr̄imiiram n̄itiyim mi ta hiriinan saiirsika ti iikamim sima pa ninokninkinkii, Jisis Krais siya ini kr̄imakar

nwowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginuwi mi krīma hiriinan asi nwowi.

¹² Mi inkamim krimiir nipimpariyim mi krīma pariiparii wa pi yaowin. Mi ti dimin taeminim ti krīma tirim, kimiir whinkinsiis haiginuwim mi kīma wī Adi Komii saika nwoyokiyokigaeyami, iinokinokin mi kīma wī ta yaiya wī sairam naingwo tībmii kripkaii.

¹³ Mi bīdi bidiniyarin inkam nwirin Adi Komii siir yai imiir winkyin yokwo Samni, siya hinina winboinkikin, kara Adi Komii siiram naingwo tībmii kingin mi kara iinokinokin siirin iki iikam nhirim simiir boinmimauuwikin. Mi hiriinanki nuwi mi tari ti inkamin hiriinan boinkikin. Dimusi rani, kīma Adi Komii siiram siir hiriinan naingwo tībmii kīni. Mi krīma iripi hiriinan iinokinokin iikam imiirin Adi Komii siirar mi boinmimauuwikin.

¹⁴ Krīma ti dimin taeminim iki iikam nhirim simiir boinmimauuwikin. Dimusi rani, krīma hiriyyar ninokninkini, Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir hidninsiin idwowin mi mhoiya siya wī krimiir mi hidninsiin idwowi. Mi krīma wī Jisis saikar nwowi mi krimiirin wī siyar nanmaiwarkainaei mi krīma wī siir whwonkam ida kingiin namwouwi.

¹⁵ Mi dimin bibiyeyim, aposel kamim krimiir nimbimbiniyim, yim tiriiginim yim kimiir whinkinsiis haiginugim. Dimusi rani, krimiir yai imiirsika. Mi Adi Komii siir naingwobumbu ini hinda tinda yamkiya. Mi iikamim ta sairam naingwo tībmii kīni mi sīma Adi Komii siir boin wadiekii mi wī siir inig iir hainan prapraskii, ti dimin taeminim siya tirim simiirsi. Iriig.

Yim ti digworaekwowim yim dimin komii rani. Dimusi rani, krima wi mhoiyya haii.

¹⁶ Krira wi maigimaigra nwo karam nwo rani, ti dimin taeminim Adi Komii siya iikam krimiir hidninsiin idwowi mi krima whiekakarın wi siir inig iir hainan prapraskii. Mi inokinokın krimiir puum yim wa naonami mi inokinokın Adi Komii siya wi krimiir kwoin iirar whinkinsiis haiginuwi wadie nwowamin.

¹⁷ Mi ti dimin taeminim ti hik krimiir hauu haiginuwim yim dimin komii rani, yim ii prai bi nwowikim. Mi krimiirin wi sima whinkinsiis haiginuwi, Adi Komii siir dimin miyik miyikim yipiki hiriyar nwoyokiyokikaeyamiyim inokinok simiir haiyamin ini iki digworaekwo nhirim simiir haiburim.

¹⁸ Mi hiriinanki niuwi, krima krimiir kwoin komiyyin wi ti dimin taeminim krimiir nhwokar kigiyim wi simiiram kipi naingwo. Nningaka. Krima dimin taeminim krima kig karam nwowiyim, Adi Komii siya hauuwi krimiir mhoiyya, simiiram daingwo mi simiiram dwokwokın. Mi ti dimin taeminim ti krima kigiyim, tariinan, yim wa niti mi wa swoki digi mi dimin taeminim yipiki krima kig karamae nwowiyim yim wi hiriyar nwoyokiyokikaeyami inokinokın. Iriig.

5

Dimin taeminim aposel kamim sima tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginugim

¹ Krima hiriyar ninokninkini, mhoiyya ta krimiir nuan piu biyieya ya wi sapi naowi mi wipi whii mi ya wa namkii. Yim ini omakam

hindara nini kaigrinü whwonkai sasaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya krıma naowi, krıma ina ninokninkinim, krımiir pıu kibiya yipiki wi hiriıyar nwoyokiyokıkaeyami, saiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowi mi krıma wi hiriıyar nwoyokiyokı kaeyami siir om hirin. Yim ti digworaekwowim yim ini omaka miyika Adi Komii krımiir Wanin siya mirii okwowa siir om hir krımiiram, krıma nwowam ini saiir hiriinan ywowa.

² Mi tariinanin krımiir kwoın komiiyin ini warı omın kouwanin siir waraur nitamar naıngwowın, ti pıu win kibiyim yipiki wi Adi Komii siya hauuwi krımiir mi krıma wi simiirar nini onii.

³ Mi hiriinankınıuwi tiriiginin hiriinan tırkiswo mi krıma wi kwoınbudara di ywowi mi hiriirin pıu karamae di yapınopkai nami. Nıngaka.

⁴ Krımiir kwoın komiiyin ini ti pıu winim yipiki wi krıma haii Adi Komii siir hiranki, ini simiir haiyamar hügımkrıpım. Mi ta pıu biyieya ta hindara nwoısaeya, ta krıma nwowa ti nu iir ya iinokıinokın hik krımiir swoki hauunanaei. Mi krıma pi boriisopi ta pıua kwoınbudara nwowiya saiir nwowim krıma hiniınam naıngwowi, Adi Komii siya pıu win kibiya saiir nii kinırkai haiginıuwim. Mi krıma ta pıua naonanaeiya ta pıua nao karamae nwowiya saıka ninowanam tiri.

⁵ Yio Adi Komii sasairgin yipiki ti pıu win imiir dirıraerarım krımiiram, krıma haiyam. Mi ta hiriinan saiirsika. Dimusi rani, ti dimın iirsika. Siya siir naeyıuin krımiir bidi hauugiyin mi krıma wa nwoki sibgu inokninkinim hiniın, krıma ti dimın taemin imiirin wa haii ti siya nımbinim

krimiiram.

⁶ Mi ti hiriinan saiirsika krīma ina ninokninkinim, ti dimin taeminim Adi Komii siya diriraerarim, siya wi krimiir hauuwi mi iinokinokin krīma wi kirie hiriyyar nwokripkaii iripa nongwomamair aeyam. Krīma ina ninokninkinim, ta iya krīma ta piu aiarar niki owim, krīma Adi Komii saika niki orani, siir om iir.

⁷ Krīma ti dimininim Adi Komii siya diriraerarim krimiiram krīma simiir niki kig rani. Mi nim krīma bidiyar yinokninkinim krīma simiirin wa haii. Dimusi rani, Adi Komii siya bi niksisaekin siya yaimwo ara boinikin.

⁸ Kara kimiirin kaimwowar boinkii, krīma naosi naingwo idid rani. Nāngaka. Krīma ta nu tiran pua saiir haiburgigam tiri. Mi krīma wi Biyan Inkam Komiiyin Adi Komii wi saika niki owim siir om hir. Yio tiriiginin ini ti krimiir piu aeya nwowa ti nu iir ini siir haiburin.

⁹ Mi ta pua ta nu iir krimar mi owa krīma saiirar mi owi mi krīma krimiir piu kibiya Adi Komii siir omana saiirar mi owi, ya ti hiriinana ya dimin komii rani. Krīma biyyin minam tiki aingwo, dimininim Adi Komii siya naingwowim krīma naingwo tibmii kinam mi krīma tiram, simiir tiram daingwo.

¹⁰ Kara tiriiginim kimiiram boinkikim. Dimusi rani, mhoiyya krīma wi Kraisiir whwonkam ida nokwowi mi wi siyar hidi krimiirin, dimin taeminim krīma tirim simiirsiiyin. Iya krīma ti piuim ti nu iiraninim simiirar niki okripkai mi siya wi krimar tirim wi simiirar swoki hidi. Siya dimin wadie nasi tiri, iyie? Wi dimin biyye tiri krimiirin,

kríma tírím símíirsíyín. Íríg.

*Aposel kamim síma iikam ímíírín mínsi
whínkínsíís haigíníugím síma Adí Komíí saíka
nongwomamáír aeyím*

¹¹ Mí íyá kríma Adí Komíí síirsi nídida saír nínoknínkíním kríma múní hanín asi mírígím símíir kwoín ímíir kíyáiyám mí síma símíir nwokí wakaeyoknam. Dímusí raní, kríma ína nínoknínkíním, mhóíyá síyá krímíírín wí dímín taemíním kríma tírím wí símíirsi hídí. Adí Komíí síyá krímíir kwoín ímíírín ína nínoknínkínín. Mí an kára há náíngwówí, iikám kíímíir kwoíním híńńína daíngwó, an kára síyú míyík íírar napíkín. Mí tí dímín taemín híríńńáním símíírín kára whínkínsíís haigíníugín, tá Adí Komíí síyá mí aíngwowa saír híríńńán.

¹² Kríma kíímíírín híńńína tír táńí, kíma híńńína swokí bóńám, kríma wadíekím, kríma tí dímín taemíním kíímíir bóńmauwámín mínám náíngwókím, kíma wá nwokí ínoknínkíním, krímíir síyú paníngín. Mí mhóíyá kíma iikám ímíir bóńí, yípíkí tí há náíngwówím, íníg kómíígák nwówíyím mí yúús míyík míyík íkím íní kou síma ywówím. Mí ínkámi kwoíním yím íní panńína nwówím mí kíma símíírín wí há bóńí tíríígíním yím míyík raní, íní kípíí ywówím.

¹³ Mí kíma krímíir bóńí, síma tí híńńín asi bóńí síma pí whaowaeí. Mí ním kríma kíímíírín wí híńńína bóńí, taríígína yá Adí Komíí síir míí aeya tí híríńńán kríma bóńa. Mí kíma krímíir bóńí, símíir kwoíním wadíekím, síma tí híríńńán bóńím mí kríma kíímíir bóńmauwí, yí wí mínsi

boinmauwuwi, kimiirin wi saeya nwoki whinkinsiis haiginuwim.

14 Mi ta Krais siya iikam krimiirsi naingwokwonanaeiya mi krimiir kwoin imiirin saeyar kiyai mi krīma ta mi aiir asi mirii iikam kimiir whinkinsiis haiginuam, ti dimin taeminim simiir kirieni. Krīma ti hiriinan dimin taemin imiir asi tirkim. Dimusi rani, krīma bidi yinokninkinim siya siyairgin naowin. Mi krīma naoni haninaka ini siyar yaowiskiyin krimiirsiyin. Ya tariigina ya hininga krīma whiekakar in saika bidiyar yinkin aonamim.

15 Krīma naoni haninaka ini siyar yaowiskiyin krimiirsiyin mi nim krīma iikamim yipiki ti nu iir nwowim, krīma dimin taeminim wi krimiir kwoinairga prinaingwō diriraerar tani. Nningaka. Krīma ti inkam nwiruwān yipikin biyar naowin, yipikin Adi Komii siya hidninsiin idwowin mi omwai ha swoki waiyan iikam krimiir whinkinsiis haiginuwam siir kwoin iirarar dap iski.

16 Mi hiriinankiniuwi mi krīma wi hinina di yaingwowi, iikamim sima wadiekim, iyie? Biyiekim. Dimusi rani, sima inig komiigak bidi ywowim, iyie? Dimusi rani, sima digworaekwoki naokingugunankaigim. Nningaka. Yim ti hinin digworaekwowim yim nu tirankim. Biya iikam krīma dimin bibiyeyar niki tira, krīma Jisis Krais siirin inkami siyu iirarar hidgin. Mi Tariinanin krīma iikam imiirin wi hinina hid rani, wadie mi biyie. Nningaka.

17 Mi iya iikamim sima naingwo tibmii kini Krais siir yai imiiram mi Krais Jisis saika sibgu amasu kikini mi siya simiirin wi iikam win nwo

haiginiugi mi wi dimin whirki kimbu rani. Mi ti biyan dimin wrowim yim wa digii. Mi dimin taemin winim yim biyan dimin taeminim wi simiir igsop aair nokwokairinanaowidi.

¹⁸ Mi ti dimin taeminim krimiir tirii nimbiniyim iikam win krima nwowam, yim wi Adi Komii sasar tir iski simiirin. Krais siya paeyin haaniya nriioninkinin siirin ti hariinan saiirsi naokin, ti dimin taeminim Krais siya tirim krimiir mi Adi Komii siya ti dimin taeminim Krais siya tirim krimiir, hariinan saiirsi tirkin, krimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi iikam krima yipiki biya Adi Komii siir sau omom niki owim, tariinanin krima ini nomiiyau saikar swoki owim. Dimusi rani, Jisis siyar ninkiamasugin krimiirin.

¹⁹ Mi dimin taeminim krima boiniyim kimiir yim ti sima, Adi Komii siya iikamim nuanim krimiirin, dimin taeminim Krais siya tirin simiirsi ninki amasu haiginiugin. Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin bidi yimbinim nomiiyau nwowam. Siya dimin bibiyeyim krima tirim simiirsi naingwo rani, simiirin siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi tariinanin siir miyim ini aposel kam krimiir kwauwa. Siya iikamim nuanim krimiiram naingwokwonanaeikin mi krimiir ina yinkiamasuin krima saika nongwomamair aeyim.

²⁰ Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbinim mi krima Krais siir igsop aair asi nokwokairinanaowigim. Mi ti dimin taeminim ti krima boinmimauuwim kimiir, yim Adi Komii siya boinmimauuni haninaka tisi krimar boinmimauuwim kimiirin. Krima Krais siir whinkinsiiskin mi krima kimiirin hinin asi

boɔni, kɔma Adi Komii siiram kiwaki, kɔmiir whɔnkɔnsiis haigɔnɔuwam mi kɔma wi saika nwoki ongwomamaɔr aekiyamɔm mi wi saika niki sibgu owɔm.

²¹ Krais siir kwoɔnin sasairgɔn dimɔn biyɛ whɔrki nwo karamae nwowɔn. Mi kɔmiirɔn Adi Komii siyar whɔnkɔnsiis haigɔnɔugɔn mi kɔmiir dimɔn bibiyɛyɛm kɔma tirɔm, yɔm ini siyar haiprigɔnkiyɔm. Mi simiirɔn ini Krais siir ɔnarar yonkwokiyɔm mi kɔma naoni hanɔnaka ini siyar yaoɔskiyɔn, kɔmiir dimɔn bibiyɛyɛm simiirsiyɔn mi kɔma wi saika asi namasukikɔni. Siya ti hɔriinanɔn minam tirkin, iikamɔm kɔma yɔpiki siir yai aɔiram naingwo tibmii kɔnɔm, Adi Komii siya kɔmiirɔn wi ha boɔni, kɔma dimɔn whɔrki bi kimbugɔm siir hɔriinan. Iriig.

6

Aposel kamɔm yɔpiki Adi Komii siir yai aɔir boɔnmɔmauwɔm sima dimɔn bibiyɛyɛm simiirsiyɔn hik prasae bi haigɔm

¹ Mi ni krɔra, Pol kara mi Timoti siya, ni krɔra irɔpa Adi Komii kɔmiir Wanɔn saikar miriigo. Mi krɔra kɔmiir asi niki, kɔma Adi Komii siir naingwobumbu aɔir biɔi haiyɔm mi ti naeyɔuɔn siirɔn hinda whɔsariiyar priyokaeyamam kɔpi tir.

² Ihi, kɔma wi hɔriinan kɔpi tir. Adi Komii siir yayɔm kamɔm sima wɔnkiyɔm biɔi biɔiniyar Yokwo Komii saiir, yɔm hɔnɔna wɔnboɔnkikɔm, mi Adi Komii kara, kɔriir whɔnkɔnsiis haigɔnɔuwam naingwowi kɔra nhwo kwɔsboɔni mi kara ta kɔra kwɔsboɔna saiir wakaei mi ti dimɔnɔm kɔra kwɔsboɔnkiyɔm kara simiirɔn wa

whinkinsiis haiginuwi. Mi iya kara kimiir nimbini mi iikamim ti nu iir nwowim kimiirin wi kara nanmaiwarkinaei mi kimiirin wi kara whinkinsiis haiginuwi.

Ti kara boinanim kimiir simiir wakae, tariinanarin Adi Komii siya kimiir hainan praprasam naingwowi. Mi tariigitariinanarin, siya wi kimiir whinkinsiis haiginuwi mi wi kimiir nanmaiwarkinaei. Mi hiriinanki nuwi mi ti naeyiun whisariiyar kipi priyokaeyam mi ta naingwobumbuwa wi kigugugisi.

³ Mi nim krīma inkamim pi boriisopi iikam nhirim sima ha naingwowim ti dimin taeminim krīma tiriyim miyik rani. Mi nim krīma dimin biyie whir bi swoki tirmintirminkim, simiir kwoin imiir kiyaiyamim biyie sima nwowam mi sima krīmiirin wi ha boini tani krīmiir miyim biyekim. Niingaka. Mi krīma dimin biyie tirkiswo mi tiriiginin simiirin wi siya pi kiyopsibgi haiginuwim mi sima wi di yokworinuwi. Mi ni krira hiriinan naingwo rani, sima kririirin hiriinan naingwo rani. Niingaka.

⁴ Mi ti diminim krīma tirim simiir tirni haninaka, krīma iikam imiir nisiimauuwikim hinin, krīma Adi Komii siir miyan inkamkim. Krīma iikam imiirin hinina nisiimauuwikim krīma hiriyyar nokworinukripkaiigim dimin taemin biyie biyeyim krīmiiram nitiyim mi hikpai hikpaiyim krīmiir hauuwiyim krīmiir tirbuwam, krīma simiirsi bi huniyanaikim.

⁵ Sima krīmiirin bidiyar mi ipimparim mi maeyaua mi biyie mriiya saiir hir bidiyar mi hugripkiikikaiyim. Mi krīmiir sau omomim sima krīmiirin siyiu miyiknan bi tirkim sima krīmiirin

ha mi igbumbu. Mi krɪma mi pranaepranae bi mɪriigim, ini piu whaowaki krɪmar ywobugiyim. Ii nhirim krɪma nhwo bi sibgu whwonkaiigim mi mipi nae karamkamar mi ami. Dimusi rani, krɪma Adi Komii siir yai aiir boinmɪmauugim mi sima krɪmiirin hiriinansi tiri.

⁶ Krɪma krɪmairgim siyiu miyik sibgu tiriyim mi nim krɪma Adi Komii siir dimin taeminim ina ninokninkinim. Mi nim krɪma io bi nanka osisauuwikim, dimin taeminim krɪmiir kou nwowiyim simiirsiiyin. Krɪma bigin nasmɪrwaiya nwowikim mi krɪma iikamim simiirin maigimaiga pa mi isiimauuwi simiir whinkinsiis haiginuwam mi simiiram naingwokwowam. Mi ti Adi Komii siir naeyiun, ti krɪmiir kwoinawu wokaiyin, krɪma iikam nhirim simiirin hinina isiimauuwi, krɪma Adi Komii siir miigi mi aiirar mirii.

⁷ Krɪma inokinokin yaimwo aiirarar nowomwarkaiyuwikim. Mi Adi Komii siir kirieya yipika krɪmiir hauugiya, inokinokin krɪmiirin saeyar whinkinsiis haiginuwi, krɪmiir miyiyim. Ti kamim yipiki yaiini digworaekwo nonkwowiyim, sima kimirkaiyam, ti dimin hininim nhao sau, irim hipig, simiir sau omomin saika ninitam, ini simiir hiriinan ywowim, ti siyiu miyikin krɪma nwowiyin mi miyiyim krɪma mriiyim yim ini hiriinan ywowim. Yim sima inokinokin krɪmiir kimirkaiigim, tiriginim yipiki yai biyie krɪmiir boiniyim mi dimin biyie krɪmiir tiriiyim yim sima wi krɪmiir nikwowaisii rani. Niihgaka. Simiirin wi krɪma nikwowaisii.

⁸ Iikam nhirim yim krɪmiir inig imiir hainani

mi nhirim yim krimiir swoki ikwowaisii nhirim pi krimiir mi igbumbu kauwok itkin boini mi nhirim iikam nhirim simakan krimiirin pi yai wadieyar mi boini mi krimiir siyiu ikin. Mi yim ti hiriinan dimin taeminim yim dimin komii rani. Mi krīma ti dimin taeminim krīma tirim simiirin wi hiriinanar tirikrikai. Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, krīma iikam paii rani, niksisaeyaka waiwiigim. Mi krīma hiriinan bi tirikim krīma yaimwo arar boinmimauwikim.

⁹ Mi ti iikam hiriinanim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowiyim mi yim sima iriipi hiriinan krimiir mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siya mi siir iikam ima, yim sima krimiirin bidiyar yinokninkinim. Iikamim krimiirin ha naingwowyim, krīma wi krīmbi naowi mi krīma pi omwaiya swoki waiyai. Adi Komii siya kam imiirin minam kiwakikin, krimiir tioim. Mi siya ini krimiirar kigirkakin mi krīma paninsi yaosi.

¹⁰ Mi ti dimin bibiyeyim krimiiram nitiyim, krimiir kwoin imiir kiyaiyam, krimiirin wi sima tiri, maigimaiga nwo karamin. Mi inokininokin krīma wi maigimaiga hiriinar nwokrikaii. Krīma paeprīkabar mi oka wīndi, dimin taemin mi tir karamae, krīma iikam imiirin wa whinkinsiis haiginukrikaii Adi Komii siir dimin taeminim simiir sibgu onkworinukrikaiyim. Nim krīma ini inkamim ti nuin siirin digworaekwo karamae nwowiyin ini simiir hiriinan ywowim. Mi nim krīma digworaekwo miyik miyikakaigim mi ti digworaekwo miyik miyikim inkamki simiir nispakii haiyim wi dig nwo rani.

¹¹ Mi krīma ti iikamim ti omin Korin siir hiranim,

krira kimaka bidi boino mi dimin taeminim kririir kwoinawu tir nwokaiyim kimiir bidi boinmimauuwim. Dimusi rani, krira kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani.

¹² Kririir kwoinin kimiiram naingwokwonanaeyin bi niki digikin. Ningaka. Krira kimiiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi kimiir kwoinim kririiram naingwowin yio bidi digiyin. Mi kima kririiram naingwokwonanae rani. Ningaka.

¹³ Mi tapa kara kimiirin pi adin siir yinisim iir boiniyin pi siir hiriinan boinkii. Mi kara kimiirin pi hinina boinkii, kima kririiram daingwokwonanae ta krira mi aingwokwonanaeiya iikam kimiiram sair hiriinan. Iriig.

Krīma Adi Komii siir iikamim krīma iikam biyie biyeyim simaka kipi namasu

¹⁴ Kima ti iikamim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kin karamae nwowim iripa simaka kipi namasu. Nii nabeyo yo iripa bi nwowiko mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, Adi Komii siir iikamim sima iki iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karamae nwowiyim simaka kipi mirii mi diminin sima mi tiriyin siir wara kipi mi tir. Ningaka. Dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi dimin taeminim yipiki biyie nwowiyim yim iripa kipi nwo. Ningaka.

¹⁵ Mi kima hiriyyar naingwowi, Kraiis siya mi Setan siya sowa wi kwoin whiruwar nwowi? Yi ti hiriinanin ini ninga ywowin! Mi inkamin yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiniyin

mì inkamìn yìpìkì hìriinan kwoìn naingwo kara-mae nwowiyìn, sowa wì irìpa panìna nwowì? Yì tiriiginìn yìo siyù rani!

16 Mì Adi Komii siir omaka mì uruwai siyaowaini omaka aka, sowa wì irìpa panìna nwowì, irua nwowamìn? Yì siyù rani! Krìmiir pùum sìma ìni omakanan ywowim maeyaua Adi Komii siir naeyù ìeya nidwokaiyana krìmiir kwoìnau tìrìn. Mì Adi Komii siyarìn bìiya yokwoni hìnìna boinkikìn,

kara wì kariir iikamim sìmiir mhìi kwoìnau nwokaii kara wì simakar nwowì kara wì sìmiir Adi Komii nwowì mì sìma wì kariir iikam nwowì.

17 Mì Adi Komii siya ta hìriinan sairsi boinkìn, kìma tì dimìn biyìe biyìeyim, tì iikam bibiyìeyim sìma tìriyim, sìmiirsìyìn aru dwo mì kìma sìmiirìn digùmii haimriiyùgig. Mì kìma tì dimìn taemìn hìriinanìm sìmiirìn digùmii haimriiyùgigi mì sìmiir mì ap karamae mì owi mì kìmiirìn wì kara haii, kariir iikam nwowam.

18 Mì kìma hìriinan tìri mì an kara wì kìmiir Ad nwowì mì wim kìma wì kariir yìnìsìmkì yìnìsìm yìnkamiyìn mì yìnìsìm yìnugiyìnar nwowìskii, Adi Komiiyìn, yìpìkì tì nuan digworaekwowim sìmiir tìrkiyìn mì nìnomor kouan ikim, siyairgìn Bìyan Inkam Komiiyìn tì hìriinan boinkiyìn. Iriig.

7

1 Tì kariir nomiiyauim, yìpìkì kara naingwokwowiyim, Adi Komii siya ta nimbina krìmiir hauugika. Mì hìriinankìnùwi, krìma krìmiir digiun, tì dimìn taemìnìm yìpìkì krìmiir

tiriyim dimin biyie tiram mi ti dimin taeminim yipiki krimiir kwoin imiir kipridiyim, simiirin digumii haimriyugig. Krīma siyiun Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowiyin siirarar dap iski mi Adi Komii siir kipi tir, siya krimiirsi nididim. Iriig.

Om Korin hiran iikamim simiir mhi kwoinim kisina haigiyim mi Pol siir kwoinin ini maigimaigargawokiyin.

² Iikam kima, kririiram daingwokwonanaei krira kimiir warauran iikam nirmi dimin biyie whir bi swoki tirbugo. Mi krira kimiir iikamim simiir inkam nwir bi swoki tirbumiminkin mi krira kimiir bi swoki iksisaekim mi kimiir nwirni diminsim whir bi swoki priihaigo, kimiir nhir ima boina saiir hiriinan. Nngaka.

³ Kara ti yayim kimiir nkiyam bi boinkin. Nngaka. Kara biya kimiirin bidiyar iki boinkiyin mi tariinanin tisa swoki boinkiyin, krira kimiramın pranae pranae naingwokwo rani, kima naowi, krira kimaka naowamar mi aingwowi, iyie? Wi hinin kipi tir mi kima omwai mi waiyaei mi ni krira hiriinan omwai kimakar mi waiya amar mi aingwowi.

⁴ Kara kimaka kwoino whisa nwo rani kara inokinokin iikamim warauranim kimakan hinda maigimaigarga arar nwonanaeikin. Mi iya dimin taeminim kririiram nitiyim, kririir kimpipisu haiginuam mi krira pi diminim iikam kima tiriyim pi simiirar naingwo kripkaii. Mi triiginim kririirin maigimaigarga sima nwowaiginuwi mi kririir kwoinin hiinsima asi nwowi.

5 Mi iya krɪma nu haɪmii Masedonia tiriirar mi ita, krɪma wadie bi minɪ onikɪm dimɪn bibiyeyɪm krɪmiirɪn ini hiriyar swoki tirkripkaiyɪm krɪmiir pɪua bi swoki siismimɪnka. Niɪngaka. Sɪma krɪriirɪn bɪdiyar mi ikwao boɪnɪm mi bɪdiya mi inkɪnyaeyao boɪnɪm mi krɪriir kwoɪnɪn iikam kɪmiirsiyɪn nɪdid prasae mi naɪngwoyɪmyok prasae bi kɪnko, dimɪn taemɪnɪm krɪra tɪrgigɪm kɪmiir mi inkam biyeyɪn siya niti, wi siya nini tɪrbuni simiirɪn.

6 Mi Adi Komii siyaɪrgɪn yɪpiki iɪnokɪnokin iikam sɪbgu siiboboɪniɪu haigɪniɪuwiyɪn, iya sɪma hikak nwowiyɪm. Krɪmiir kwoɪnɪm siyar niki kɪnsiis haigɪniɪugɪn inkamɪn Taitas nikiɪuwiyɪn siya nɪkropkiyɪn krɪmiir nini kɪgniyam.

7 Ihi, siya bɪdiyar yɪtɪn krɪmiirɪn siya ini siiboboɪniɪuni. Siya krɪmiirɪn mɪn nini boɪnikɪn, kɪma siirɪn panɪn panɪna siiboboɪniɪugɪm dimɪn taemɪn kibi kibiyɪm kɪma napɪm mi kɪma tɪrɪm. Tiriigɪnɪn krɪmiirɪn maɪrgɪmaɪrga sɪma nwowaigɪniɪuwi. Mi siya ha nitɪn, krɪmiirɪn siya ini boɪni, siya kɪmiir bɪdi kɪgnakiyɪn mi wɪm kɪma krɪmiir kɪgam asi naɪngwokɪm. Mi kɪma tɪ dimɪn taemɪnɪm kɪma tɪrɪm simiirsi asi nɪdidgɪm, yɪpiki hik krɪmiir tɪrhaigɪniɪuɪm. Mi wɪm kɪma krɪmiiram asi naɪngwokikɪm mi wɪm kɪma pɪ krɪmiir mɪrmii aiir nwowi iya iikam ima boɪniyɪm dimɪn taemɪn biyeyɪm krɪmakar nɪnkɪkɪniyɪm kɪmiirsi. Mi kɪma tɪ hirɪinan dimɪn taemɪn imiir tɪrkiyɪm mi wɪm kɪma kariir tɪrkii, kara maɪrgɪmaɪrga kɪmaka nwowɪm.

8 Mi ta yokwowa bɪiya kara wɪnkiya kɪmiirɪn hikak saeya mi o karamaeki wɪndi mi an kara

ha naingwowi, ta yokwowa biya kara winkyia kimiiram ya dimin wadie aeyarga. Kara hikak dimusi bi nwokin, kara hiriyar naingwokin, kimiirin ii nhirim wi hik saeya hauwi.

⁹ Mi tariinanin, kara maigimaiga komiiga, kara yokwo kimiiram winkyin kara maigimaiga bi nwokin, kima ti hikak dimin taeminim kara winkyim hikak simiirsi nwowim. Nningaka. Kara maigimaiga minam nwokin hikak kima nwowa mi kimiir mhi kwoinim kisina haigiyim mi ti dimin miyikim simiiram swoki sibgu apim. Ti dimin taeminim kara winkyim kimiiram, simiirin Adi Komii siya bidi haiyim. Kimiir kwoin imiir kisina haigiyam mi kimiirin sima whinkinsiis haiginiugim. Mi hiriinan saiirsika krima maigimaiga asi nwokin.

¹⁰ Ti dimin taeminim simiirin Adi Komii siya haigim mi kimiirin hikak asi nwowaiginiugim mi kimiir mhi kwoinim siya kisina haigikim. Mi siya wi kimiir asi whinkinsiis haiginiuwi mi kimiirin wi ti dimin taeminim simiirsi asi nan-maiwarkainaei. Ti diminim yim dimin wadie imairgim mi krima simiirsiyin maigimaiga nwo karamae kipi nwo. Mi dimin taeminim yipiki nuan iikamim simiir tiriyim, maigimaiga nwo karam sima nwowam, yim naokaowikim mi simiirin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyam sima bi whinkinsiis haiginiuwikim. Nningaka.

¹¹ Sibgu sibgu daingwo omok ti hikim simiir tirim mi Adi Komii siya simiirin ha ninkpitkiyim kimiiram sima ini dimin wadieki wadie imar yimbiyamim. Mi sima kimiir kwoin imiir asi tirkim hiriinan nwowam naingwowim. Mi

simiirin digiiumii haigingikim, ti dimin bibiyeyim kima napim, yipiki kara winboinkiyim. Kimiir kwoinim sima kiprid haiginiuwi, inkamin yipikin dimin biyie tirin siirin igao yai boinim. Mi kima ti dimin biyie hiriinanim yipiki kimiir nambiyamim simiirsi bidiyar mi ididim. Mi kima hiriinan bidiyar mi aingwowim, kara niti kimiirin simiirsi whindiraeraram mi wim kima kimidiniya kamim dimin bibiyie tiriyim, simiir whinkinsiis haiginiuam swoki kwanaingwo. Ta yokwowa kimiir tirkika, kima kariiram naingwokwonanaeyim mi kariiram naingwowim, kimaka iripa nwowam mi ya tariigina ya kimiir whinkinsiis haiginiuga kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiramın kirie nwowim. Kima kariir yai aibirin bidiyar wakaeyim mi ya tariigina, ya kariir nisiimauuga hinin, siyiuin kima nwowiyin hinda tindan wadie bidi ywokiyin. Mi dimin biyeyim kimiir waraur nwowim simiirin kima bidi sibgu tirkiyim mi siirin kima asi nridnatkikin.

¹² Mi iya kara ta yokwowa saiir winkiya, kara kamim yipiki siyu biyie tirim simiirsi bi naingwokin. Mi iya kara ta yokwo aiir winkiyin kimiiram kara ti inkamin yipikin siyu biyie tirin siirsi bi naingwokin. Adi Komii siya kariir kwoin iirin bidi yinokninkinkiyin, ta yokwowa kara winkiya iikam kimiiram, kimiir whinkinsiis haiginiuam kara hinina naingwowi kimiir siyiuim idowiiya dwoki Adi Komii siir whwonkam ida. Kima wa nwoki sibgu inokninkinim, kima kriiram naingwokwonanaei mi ta hiriinana saiirsi winkika ta yokwowa.

13 Mi dimin taeminim kima tirim kririir, kririir siiboboinu haiginuim sima sima rani, dimin taeminim kima whindiraerarim Taitas siir wok-maihaiginuam mi krira ti saika nwowo, krira maigimaigra komiiga.

14 Mi biya kara kimiir inig imiir boinmauu wakaeyin mi kara Taitas siirin ha boinkin kima wadiekim mi ti dimin taeminim kima tirim kariirin wi nididgak sima nwowaiginu rani, ta kara boina siir. Mi ti dimin taeminim kara boinim iikam kimiirim hiniin sima wadiekim, yim ini ti yayim biya krira niki boinim kimiir whiekakar ini simiir hiriinan yowowim, yim kaimwowaigim.

15 Biya Taitas siya kimiiram waraur niki itin, kimiir kignakiyin mi kima siirin wadie ha sibgu ohaiginugiyim mi siirin ha mi sibgu kigriraowim mi kima dimin taeminim siya boinim simiirin ha mi wakaeyokna. Mi siya ta saiir naingwokiyin siya kimiiram in pranae pranae bi naingwokwokin, ini biya siya naingwokwowa ini saiir haiburin.

16 Mi tariinanin, kara ha naingwowi, kima mi kara, krima ini kwoin whiruar yowowiskiyim mi kara kimiiram in kwoin whisair bi nwokikin kara maigimaigra komiiga. Iriig.

8

Adi Komii siir pugana saiir iikamim sima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis

1 Ti kariir nomiiyauim, krima yai kimiir boinmauwam naingwowi mi kima pa nwoki inokninkinim, dimin miyik miyikim Adi Komii krimiir Wanin siya tirim siir pugana saiir iikamim simiir, nu Masedonia hiran isidin siir.

² Mì ìyà sìmìirìn iikam nhrìkìm tìrìyìm dimìn biyè, sìmà pì màrgìmàrga hìrìiyar nwokrìpkaii. Mì sìmà iikam pàeprikabar mì oka wìndi, sìmà pà mì màrgìmàrga. Dimusi rani, sìmà bìdi yìnoknìnkìnìm, sìmìir dimìn bibiyeyìm sìmìirìn Adi Komii siya bìdi haiyoprìmdiyìumìigiyìm mì sìmà sìmìir umìrìm ìrìpà asi hàngìrìyìu hauugii ìkì iikam nhrìm sìmìir.

³ Kara kìmìirìn kaimwowar boìnkii, sìmà umìrìm sìmìir kwoìnkàr naìngwo hauuwi sìmìirìn. Mì sìmà umìr hoìmgak karamaeka wìndi sìmà Adi Komii sìirìn pà mì hauuwi. Mì kara sìmìiram bì boìnkìn, sìmà hìrìinan tìrìm.

⁴ Sìmìir kwoìnìm Adi Komii sìir iikamìm om komii Jerusalem hìranìm sìmìiram naìngwokwonanaei sìmìir whìnkìnsiisam. Mì sìmà krìmìiram asi nìmpìwìrwìrkìrìpkagìm tì umìrìm sìmìir hainamìm hìrìir.

⁵ Sìmà ìuwa rìgar hauugìm. Sìmà wadièyar tìrkìm, sìmà ta krìma naìngwowa sìmìir, sìmà tìram saiir hìrìinan bì tìrkìm. Bii sìmìir mhi kwoìnìm Biiyan Inkam Komii sìiram kìsìna haigi. Mì mhoìyà sìmà Adi Komii sìiram ywo, sìmìir boìnmauùm, dimìnìn siya naìngwowìn sìmà tìram yayìm krìma boìnkìyìm sìmìir, sìmìir kwoìnìm krìmìiram wara mì ìnkìn aìngwokiyìm.

⁶ Biiya Taitas siya ta mii aiir mii bwaìnkìn, kìmìir iikam nhrìm sìmìir whìnkìnsiis haìgìnìuwam, dimìn taemìnìm hìnda whìsariiyar pìrìhauuwìm. Mì hìrìinankì nìuwi mì krìma sìiramìn wa swokì srìgrìpkaii, kìmìir whìnkìnsiis haìgìnìuwam, ta mii aiir dìgìyam mì ta miiyà wì ìkì iikam nhrìm sìm nwoì whìnkìnsiis haìgìnìuwìm.

⁷ Kìma tì om Korin hìran iikamìm kìma dimìn

taemin kasa bi tirkim. Mi kima siyu kibiki kibi iirar tirkim. Mi kima iki iikam nhirim simiir siyu imiir asi haiburgim kima Adi Komii siir yai aiiramar naingwo tɔbmii kangim. Mi kimiirin siyar whinkinsiis haiginugun siir yai imiir ninokninkinim mi simiirin iki iikam nhirim simiir nwoki boinmimauuim. Wim kima mi miyik miriyamar naingwokwonanaeikim. Mi kima krimiiramar mi aingwokwonanaeikim. Dimusi rani, wim kima ini kima iikam ywowim wim kima Adi Komii siiram naingwokwonanaeikim mi siir iikam ikim. Krira kimiiram in hiriinanam warar mi aingwowi kima dimin taemin nhirim siir mi aiir warar mi priihauuwim.

⁸ Krira kimiiram in siyu komii bi wɔnkikin, kima siir wakaeyokna apamin. Kara kimiir bidiyar iki iisiimauuw in iikam nhirim umir iki iikam nhirim simiir hauwan daingwo. Kara kimiir kwo in imiir boinworwokai haiginugun, ti kara wɔnkiyim kimiiram, iki iikam nhirim simiiram mi kara wa nwoki inokninkinim, kima iikam nhiramin ina naingwokwonanaeyim, iyie? Nningaka.

⁹ Kara kimiir kwo in im simiirin dimusi boinworwokai rani, kima dimin kibi kibiyim krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya tirim simiirin bidi yinomokninkin digim. Siya digworaekwo hoingakakar nwokin iya siya Adi Komii saika nwowin. Mi siya digworaekwowim simiirin digumii ha haimriiyugigin mi siya ini inkamin digworaekwo karamaeyin ini siir hiriinanar yamwo in. Siya inkamin dimin taemin karamaeyin siir hiriinan whisarii bi nwokin, kimiirsika. Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siir dimin miyik

miiyikim simiir haiyam. Mi kima wi siir mi kibi kibi imiirarar mrii iski iki iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginuwim.

¹⁰ Mi yio kariir kwoinin ti dimin taemin imiirin pi hinina boinkii, kimaigim iikamim yipiki umir iripa haingiriyu haiginim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Wim kima ta hiriinana iki biewiyin namkiyin si tirbwakainakim mi an kara ha naingwowi, kima ta miya bi kima tira sair mi digi, wi wadieyar mi owi.

¹¹ Mi tariinanin kima umirim iripar ti swoki haingiriyu haigin mi ta biya kima niki tira ya ti digi. Mi biigi biyyarin, iya kima umir iripar haingiriyu haigina, kima ta mi aiir mriiyamin pranae pranae bi naingwokwokim. Mi tariinanin ti dimin taeminim kima tirim umir niugugusim kima haingiriyu haiginim yim ti digi.

¹² Mi inkamin siir kwoin komiyyin umir digworaekwo Adi Komii siir hauuwam naingwowin mi Adi Komii siya wi siiram swoki srii rani, dimin taeminim siya nonkwo karamae nwowim simiiram. Adi Komii siya wi diminim siir hir nwowim siya hauuwanim wi simiirarar haii.

¹³ Kara kimiirin hiriinan bi boinkikin, iki nhirim simiir whinkinsiis haiginuwim hinin, sima wi wadie hiriyar nwoki owim mi wim kima nanga nwowi mi wi hikak niki owim. Nungaka. Kara ha naingwowi, kima hirii hiriinankinar dwo. Mi kara minam naingwowi, ti hiriinan siyuin siirar dwo.

¹⁴ Kara ha naingwowi, diminim kima nonkwowim simiirin hinda haimii ara timi hauugi. Dimusi rani, tariinanin ta ii aiirarin

kima umir kasaka nwo rani mi yim sima komii nonkwo rani. Mi mhoiia sima komii mi onkwowi mi wim kima sapisap, kimiirin wi sima mi whinkinsiis haiginiuwi. Mi ti hiriinan siyiun, kima whiekakarın wi wadiyar sibgu owi.

¹⁵ Adi Komii siir yaiyim yipiki Moseski si winkiyim Yokwo Komiini yim ha boinkim, iikamim yipiki biia umir digworaekwo nae minim sim niki aokingugunankaiyim, mhoiia sima wi dimin sim whirmın whirmınki swoki onaowid rani. Mi ti iikamim yipiki digworaekwo kwisuwa nonkwowim, mhoiia sima wi inkam paeprıkabnan nwo rani sima wi digi digar nwowi. Iriig.

Pol siya wi yaeya inkam nhirim simiir nikropkii om Korina hiriirin.

¹⁶ Kara Adi Komii siiramın hiriayar naingwowi. Dimusi rani, Taitas siir kwoinın siya hıurworwokaigın. Mi siya waraur nitam asi swoki aingwokın, iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Krira mi aingwowa kimiir whinkinsiis haiginiuwam nitam, saiir hiriinan.

¹⁷ Mi krira siir sriyo, kimiiram swoki itam kimiir kigniyam mi siya ini wadiyar mi owın krira siir kwoin iir bi kiyaiigo. Dimusi rani, siir kwoinın hiriayar naingwokın siya wa niti kimiir kigniyamin.

¹⁸ Mi krira kririir nomiiyauwın siirın warar yikropki Taitas saika namam. Mi iikamim Adi Komii siir pugana saiirim, omom kingiin kingiin nwowim simiirim, sima siir inig iir haigın idwokikim. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yaiya

saiir boinmimauuwan inkam kibikin iki iikamim simiir.

19 Ta sasa rani. Nningaka. Mi Adi Komii siir iikamim sima siir warar mi imbingim krimaka namam, ti umirim simiir hainamam om komii Jerusalema hiriir. Mi krīma ti hiriinan dimin imiir tirim mi iikamim sima wi Biyan Inkam Komii siir inig hainanprapraskii ti digworaekwowim simiirsi. Mi sima wa nwoki inokninkinim krīma iikamim simiir whinkinsiisam naingwowi ti dimin taeminim simiir tirim.

20 Mi kama wi mintirao wi iki iikam nhirim sim pi boinisi ti umirim sima haingiriyu haiginim krīma simiirin kipi yapii bi tirkim. Mi krira ti kririir nomiiyauwo sowiiram asi nikugiko yipiko hinda tinda kriraka namano, dimin taeminim krira tirim simiir kigmimikam.

21 Krīma dimin taeminim biya Adi Komii siir whwonkam ida wadie nwowim simiiraram naingwo rani. Nningaka. Krīma hiriyyar naingwowi, iikam whiekakim sima ta saiirin ina ninokninkinim ti krīmar tirim krīma wadiekinar tiri.

22 Mi hiriinanki niuwi mi krīma krīmiir nomi-iyauin wi ti inkam nwiso sowakar nikropkii krīma siir bidi hidim, dimin taeminim siya hidim simiirin. Mi krīma hiriyyar ninokninkini, siya simiirin wadieyar tirkin. Mi tariinanin siya ina ninokninkinin, kima ini siyū miyik imiir napim. Mi siir kwoin komiiyin ta miya saiiram nitam asi naingwokin saiir mriiyam.

23 Mi iikam nhirkim kimiir srīi hinin, Taitasin siya yipikin. Mi kima simiirin hinina boin, siya krīmiir nomiiyaugin, krīma iripa mi kwiruwar

miriigim. Mi inkam nwisoyipiki wi saika ninkin iti sowiir warar ninkin boinkii iikam kimiir nini kignakiyam. Mi kima iki iikam nhirim simiirin wi ha boin, sowa krimiir nomiiyau wadieko. Adi Komii siir pugana saiir iikamim yipiki ti kinginar kwowim, sima nimbingikim warar nitam. Ti inkam nwisoyipiki Adi Komii siir mi aiir mriigo iikam simiir whinkinsiis haiginiuwam mi Kraisiir inigni boinmimauuwam dimin taeminim sima tirim.

²⁴ Mi hiriinankiniuwi, kima simiir kigiraowi ya tariigina ya min nisiimauuga, kima simiiram naingwokwonanaei. Mi kima ti hiriinan siyiu iir tiri mi mhoiyya iki Adi Komii siir pugana saiir iikamim iki hinda tinda nwowim, sima ninokninkinkii, kima wadiekim, ta kara boinkiya simiir biyya iikamim warauranim kimiir saiir hiriinan. Iriig.

9

Umirim iikamim nu haimii Judia hiranim simiir whinkinsiisin simiir boinka

¹ Kima bidiyar yinokninkinim umirim Adi Komii siir pugana saiir iikamim nu haimii Judia hiranim simiir hauugi simiir whinkinsiisam. Mi hiriinankiniuwi mi kara kimiiram pi yokwo priei winki rani, ti simiir boinkiyamin. Nngaka. Pi hinda harki haruwar kwaowinkii.

² Kara ina ninokninkinin, kima ti iikamim hiranim simiir whinkinsiis haiginiuwam tiri. Mi kara kimiir inig iir bidi hainan prapraskiyin mi iikamim Adi Komii siirim nu haimii Masedonia hiranim simiirin hinin bidi boinim. Krimiir nomiiyauim Korin nu haimii Esia hiranim, sima

iki biwiyin namkiyin, sima iikamim nu haimeii Judia hiranim simiir bidi mi whinkinsiisim. Sima bidiyar yinokninkinim, kima iikamim hiranim simiir bidiyar mi whinkinsiis haiginuwim ti dimin taeminim kima tirim simiir simiirsi, simiir kwoin imiir kisina haigiyam simiir wara ninkin tiram.

³ Kara hininam naingwo rani, ti yai kibi kibiyim iikam imiir kara boinim kimiir, sima hindara priiyokaeyamim. Mi ta hiriinan saiirsika, kara krimiir nomiyuwim simiirin biyin kimiiram asi nikropkikim kimiir whinkinsiis haiginuwam, kimiir umir imiir haiyam. Mi sima niti mi sima pa nwoki kigniyim wim kima bidi diriraerar haiginkwokinim.

⁴ Mi nu haimeii Masedonia tiran iikamim sima niti mi sima ha nini kignii, kima bi niki diriraerar haiginkim mi kara wi nidid prasae kin tani. Mi an kara hriiyar mi aingwowi, wim kima wa mi ididi. Dimusi rani, simiirin kara boinkin hinin, wim kima kimiir umirim bidi haiyim mi bidi diriraerar haigin digim.

⁵ Kara ti dimin imiir boinkiyin mi kara krimiir nomiyauim simiir bidi sriiyim, bi sima nitim, kimiir nini whindiriraerararniyam, wari umir imiir diriraerar haigin sasauukwokinam. Mi mhoiyya kara nu haimeii Masedonia hiran iikam simaka niti mi wa nini kigniyim bidi diriraerar haigin digwokinim. Mi ti iikam nhirim simiirin wi hinina nwoki iisiimauuwim, ti digworaekwowim yim kimiir kwoinkar priinaingwo hauugim.

⁶ Kima ti digworaekwowim simiiramim sibgu sibgu daingwo omok. Mi kima Adi Komii siirin haimeisima hauuwi mi mhoiyya kima wi iriipi

h̄iriinan hām̄iis̄imar mi hāii. Ȳio ini inkam̄in num̄iran sasaeya n̄ink̄iniȳin ini siir h̄iriinan ywow̄in. Pi siya hōimgak ȳink̄in karamae ywo mi siya pi hōimgak mi ingugu ae rani, pi h̄iriinan kw̄isuwar mi ingugu ae. Mi siya pi num̄ir kw̄irkak aiirar ȳink̄in d̄igi mi siya pi h̄iriinan hōimgakar mi ingugu ae.

⁷ Mi iikam k̄ima ir̄ira nwonwira bīiȳin ti dim̄inim k̄ima tir̄anim s̄imiiram̄in sibgu sibgu tiki aingwo omok mi s̄imiir̄in mhōiia tir. Um̄irim Adi Komii siir hauuwīyim k̄ima s̄imiir̄in hindara kipi naingwo k̄isis̄ir hauu k̄ima um̄ir digworaekwow̄im Adi Komii siir hauuwīyim k̄imiir kw̄oinim mārḡimārgakak warar d̄ink̄in oki mi Adi Komii siya w̄i ti h̄iriinan inkam̄in siiram naingwokwowi.

⁸ Mi ti digworaekwow̄im, k̄ima naingwow̄im k̄imiir k̄igr̄iraowam inok̄inok ȳim w̄i Adi Komii siya hauuwi k̄imiir̄in mi ȳio ti s̄ima s̄ima rani mi siya k̄imiir̄in w̄i yaeya dim̄in mīiȳikar swoki ink̄in hauuḡii k̄ira nonkwowam̄in. Mi k̄ima iki iikam nh̄irim s̄imiir̄in w̄i s̄imiir̄in nwoki wh̄ink̄insiis haiḡin̄uw̄im.

⁹ Mi yaȳim inkam̄in ȳip̄iki bīiya ta Yokwo Komii aiir w̄ink̄iȳin siya h̄in̄ina w̄in bōink̄ikin, inkam̄in ȳip̄iki Adi siir yai aiir sibgu wakaeyokna ap̄in mi iikam̄im ȳip̄iki n̄inga nwow̄im sim wh̄ink̄insiis̄in mi ti siȳu k̄ibi h̄iriinan̄in siya tir̄in, s̄ima w̄i siir siira naingwokwonanae kaiḡii.

¹⁰ Adi Komiiȳin ȳip̄iki sasaeya inkam̄in n̄wir̄ni hauuwi siya n̄ink̄inam, mi s̄ima nae w̄i s̄imiir̄siyar mi hāii mi siya k̄iriir̄in w̄i ti h̄in̄in h̄in̄inim sim

hauuwi. Mi siya simiirin wi iuwarigar mi tiri mi kira iki iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki sibgu whinkinsiis haiginuwim.

11 Mi Adi Komii krimiir Wanin siya kiriirin wi dimin taemin miyik miyik kasa hauu rani. Mi kira iki Adi Komii siir iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki whinkinsiisim. Mi mhoiya krima niti, wari umirim kima haingiriyu haiginim simiir hainakiyam mi krima simiir nini hainakii mi krima simiirin wi iki iikam nhirim simiir hauuwi mi yim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Ti diminim kima tirkiyim simiirsi.

12 Mi ti dimin kibi hiriinanin yipiki kima tiri, yo wi Adi Komii siir iikamim yipiki indim nwowim wi simiir whinkinsiis haiginuwi. Mi ti kima kinsiis haiginuwi simiir, sima sima rani. Kira simiirin wi warar timi tir haiginu maigimaiga nwowamin. Mi Adi Komii siir inig iir hainanam. Dimusi rani, ti dimin imiirsika.

13 Mi ti diminim yipiki kira tirim kiriir nomiiyau imiir, yo wi simiir nsiimauuwi hinin, kima Adi Komii siir yai imiiram in ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi kima Kraisiir yayim simiir nanaakninkii haiginuwikim. Mi sima ti umirim kima hauuwim simiir kigi mi iikam nirmi mi hauu ikim mi sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika.

14 Mi mhoiya sima kimiiram in wi pranae pranae naingwokwo rani mi sima wi Adi Komii siiram kwisboinkii, kimiir whinkinsiis haiginuwim mi kimiir kigiraowim. Dimusi rani, kimiir kwoinim siya haurworwokaigim mi kima ti dimin iir asi tirkim.

15 Ha wɪt, krɪma Adi Komii siir inɪg iir hainani. Dimusi rani, siir yɪnisimɪn siya krɪmiir hauugikɪn. Mɪ dimɪn taeminɪm krɪma hauuwiyɪm yɪm siir yɪnisimɪn yɪpɪki siya hauugiyɪn siir bi haiburgɪn. Iriig.

10

Pol siya iikamɪm yɪpɪki ha boinɪm aposel kamɪm miyɪk rani, siya simiir yai imiir nikidugɪn.

¹ Kara Polkɪn, kariir kwoinɪn ha naingwowi, kimiir kwoinɪm ti kisɪna haigi mɪ ti dimɪn taeminɪm Jisɪs Kraɪs siya tirɪm simiiram ti aingwo. Siya siir kwoin komiyyɪn siyamar bi naingwonakɪn mɪ siya iikamɪm simakan dimɪn taeminɪm bimbɪuwi bi tirɪkɪn. Mɪ iikam nɦirɪm hiranɪm yɪm sima kariirɪn hɪnɦina boinkɪm, iya siya krɪmaka tirar niki owa, siya inkam inɪg karamaenan tirɪkɪn mɪ krɪmiirɪn yai ha boinɦimaugɪn. Mɪ mɦoiya, iya siya om whɪr namwoiuiwiyɪm mɪ siya krɪmiiramɪn pi yokwoni wɪnki. Mɪ siya krɪmiiramɪn pi igao yaiyar boinki ti digworaekwo imiirɪn. Mɪ hɪriinankɪ niuwi mɪ kara kimiirɪn pi igao yai hɪnɦina boinkii.

² Mɪ mɦoiya kara kimiir kɪgam niti mɪ kɪma wɪ igao yai kara boinam kipi tir kimiirɪn mɪ kara kimiirɪn wɪ igao yai boin tani ti dimɪn taemin imiirsiyɪn, ti igao yai kara boinanɪm iikamɪm yɪpɪki ha boinɪm, nɦm krɪma ti iikamɪm tiranɪm, nɦm krɪma dimɪn biyɪe biyɪeyɪm nuanɪm sim napikɪm. Mɪ iikam imiirɪn ti digworaekwo hɪnɦinɪm simiir whɦinkinsiis haigɪniuwikɪm.

³ Mɪ ta miya krɪma mɦriiya krɪma nuan digworaekwowɪm simiir bi napikɪm. Nɦngaka.

Krɪma ini ti nu iirar nwowim mi krɪma ti Adi Komii siir mi aiir mɪriiyim, krɪma ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim simiiram mirii rani.

⁴ Mi ti dimin taeminim Adi Komii krɪmiir Wanin siirim ti krɪma nonkwo mɪriiyim siir mi aiir yim ti nuin siir tiran digworaekwo rani. Nɪngaka. Nim Adi Komii siir kirɪeya mi siir dimin taeminim yipiki krɪmiir whinkinsis haiginuwiyim simiirarar nonkwowiyim Setan siir dimin taeminim yipiki iikamim siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim simiir kwoin imiir haigi itikrikuwim simiir nikwowaisiyam. Mi ta Adi Komii siir kirɪeya ya ini nhao, irim hipig nan ywowa yipiki iikamkim sim nonkwowiyim iki iikam nhirim simaka niniyam.

⁵ Mi ti Adi Komii siir dimin kirɪe komii komiiyim ti krɪma nonkwowim, yim ini ti yai bibiyeyim nuan iikamim yipiki sima napiyim ini simiir haiburim. Mi dimin taeminim yipiki sima naingwowyim hiniin, simiir kwoinim ini simar kigirkakim mi sima Adi Komii siir paninsi yinokninkinsi. Mi ti Adi Komii siir dimin kirɪe komii komiiyim yipiki krɪma nonkwowiyim mi iikamim simiir kwoinaw nwokaiiyim dimin taeminim, simiirin krɪma kiyai. Mi sima Kraisiir yai kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api.

⁶ Mi kɪma krɪmiir yai aiir sibgu wakaeyokna api mi mhoiia krɪma tiriiginim yipiki nantamyiriyiriyim simiirin wi ta kirɪeya saair kirɪeni nonkwoninwomwir haiginuwi.

⁷ Iikam kɪmiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok, ti digworaekwowim kɪma ha naingwowim yim wadiekim. Mi kɪmiir iikam nhirim warau-

raniim yipiki ha naingwo tɔbmii kɔnim hiniin, simiirin Krai siya bɔdi yimbiingiyim siir yai imiir boinmimauuwam mi sima wi ti dimin imiiram daingwo. Sima wi hiniina daingwo, sima Krai siirgin mi nim krɔma ti iikamim ti tiranim iriipi hiriinan Krai siirgin.

8 Mi Biyan Inkam Komiiyin Krai siya krɔmiiram bɔdi kiwakiyin, siir igsoƆ aair nokwokairinaowidam. Mi ti diminim krɔma tirim mi mi iikim, yim kimiir whinkinsiis haiginuwankim wadie kɔma sibgu apam mi sima wi kimiir tirbu rani. Mi hiriinanki niuwi, kara krɔmiir inig imiirar swoki hainanaei, ti dimin taeminim krɔma tirim simiirsi mi kara wi di yididi hiriinan tirsiiyin kara wi maingimaingar pi ywowin.

9 Kara hiniina bi naingwokin, ta yokwowa kara winkiya kimiiram, kɔma ha naingwowi, kimiirin wi saeya kiyopsibgi haiginuwi, kariirsiyin hinda whisariiyar mi priiyididim. Niingaka.

10 Kara pi boriisopi kɔma kariiramɔn ti hiriinan kwoin iir naingwowim. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin kimiir iikam nhirim, sima kariirin ti hiniina boinkim. Sima boin, ta yokwowa Pol siya winkiya krɔmiiram, siya krɔmiirin igao yai winboinkikin. Mi iya siya krɔmaka tir nwowiyim siya pi krɔmiirsi nididi mi siya krɔmiirin hiriinan igao yai bi boinikin. Siir yayim yim ini niingar ywowim.

11 Mi ti iikam hiriinanim yipiki ti hiriinan yai boiniyim, sima ti yayim kara boinmimauuwim simiir daingwo. Mi ti dimin taeminim krɔma winboinkiyim ti yokwo imiir, ta iya krɔma aruwar niki owa mi krɔma kimiiram niti kimiir

kignakiyam, krɪma wɪ tɪ hɪriinan yai kaimwowɪm sɪmiirar swokɪ aboɪni.

12 Mɪ krɪma kɪmiirɪn ɪkɪ iikam nhɪrɪm yɪpɪkɪ sɪma sɪmar nombɔɪnyokainaeiyɪm sɪmiir hɪriinan bɪ boɪnikɪm, krɪma iikam wadɪekɪwadɪe imairgɪm krɪma krɪmiir inɪg ɪmiirar bɪ hainanaeikɪm, sɪma tɪra saiir hɪriinan. Mɪ iikamɪm tɪ hɪriinan kwoɪn naɪngwowyɪm yɪm sɪma ha naɪngwowi dimɪnɪn sɪma naɪngwowyɪn mɪ dimɪnɪn sɪmar kɪgiyɪn ɪkɪ sɪma yapa yapa nwonɪra ɪrɪraka tɪriyɪm yɪm wadɪekɪm mɪ sɪmiir kwoɪnɪm aowa aowa sɪma sɪmarɪn ha naɪngwowi, sɪma wadɪekɪm. Mɪ tɪ iikam hɪriinanɪm yɪm pɪ whaowaei.

13 Mɪ nɪm krɪma wɪ tɪ mɪiyɪm Adi Komii siya hauugiyɪm wɪ sɪmiirarar hainan ɪski. Mɪ siya krɪmiir bɪdɪ yɪmbingiyɪn kɪmiir waraur mɪriiyamɪn. Mɪ hɪriinankɪnɪuwi mɪ krɪma wɪ ɪkɪ mɪ nhɪrɪm krɪma mɪrii karamae nwowɪm wɪ sɪmiir wara hainan tani. Nɪngaka.

14 Dimusi rani, krɪma bɪigɪ bɪiyɪn kɪmiiram waraur nɪtkɪm Krais siir yai win kɪbiya saiir boɪnmɪmauuniyam. Mɪ hɪriinankɪnɪuwi mɪ krɪma wɪ digar nwowɪ kɪmaka waraur nini mɪriiyɪm.

15 Krɪma tɪ mɪiyɪm yɪpɪkɪ Adi Komii siya nɪmbinɪm krɪmiir sɪmiirarar mɪrii ɪskii. Mɪ Adi Komii siya krɪmiirɪn mɪnam nɪmbingɪn mɪ kɪmiir waraur mɪriiyɪm mɪ krɪma hɪriinan tɪr karam nwokiswo mɪ krɪma wɪ krɪmiir inɪg ɪmiirar di hainani ɪkɪ dimɪn taemɪnɪm iikam nhɪrkɪm sɪm tɪrɪm sɪmiirsi. Nɪngaka. Krɪma mɪnam naɪngwowi, kɪmiir naɪngwo tɪbmiiya Adi Komii siiram naɪngwo tɪbmii kɪna saeya komii nwokiyɪm. Mɪ ɪriipɪ hɪriinan ta krɪmiir mɪiya, krɪma nini mɪriini kɪmaka waraur ya wɪ komii

nwoki okiyim hinda tindan.

¹⁶ Mi krɪma hiriinan tiri, iki maeyau maeyauim kimiir kingiin waraur nwowin simiir nami mi krɪma wi miyim iikam nhirkim miriigikim iki maeyau nhirim sim krɪma wi krɪmiir inig imiir hainan tani. Mi krɪma wi ha boin tani, ti miyim yim krɪmiir miigim. Niingaka.

¹⁷ Mi ta yaiya ta Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya hinina boinka mi inkamin siir inig iirar hainanamar naingwowi mi siya wi Biyan Inkam Komiiyin Adi Komii siir inig iirarar hainan iski siyairgin siir miyim simiir bwamkibwamin.

¹⁸ Mi tariinanin Adi Komii siya inkam nwirni inig hainani, yio tiriigin yio dimin komiigi komii ieyairgin. Mi inkamin siir inig iirar hainani, yio ti hiriinan diminin yio dimin paii rani, yio ini niingar ywowin. Iriig.

11

Pol siya iikamim aposel inkamnan nwonamim simiir siyu bibiyeyim simiir boinimninkigin

¹ Kara minam naingwowi, kima ti yai hiriinanim simiir yai nhir imiir ti swoki wakae. Mi tiriiginim kara mi boinki wɪndi inkam biyienan, kara ha naingwowi, kimiir winim ti yai imiiram mau.

² Adi Komii siya kimiiram naingwowi mi siya wi ti iikamim yipiki siirim nwowim simiirin wi siya nimbini mi sima wi hirii hiriinan siyu kinar nwowi mi ti hiriinan siyu kaimwowin Pol kara iikamim warauranim kimiiram naingwokim mi kimiirin kara bidi yimbiingiyim kima inkam nwiruwani nwowim. Mi kima mi siya, kima

wi nwi ruwar nwoiskii mi ti inkam in siir inigin Kraiskin. Kara minam naingwowi, kimiirin kara nikropkiyim Kraisaika, wig kopaksim nanga yipiki kamaka iripa piu niki o karamae niki owa saiir hiriinan.

³ Mi tariinanin kara ti ikamim yipiki yai bibiyie boinim mi kimiir kiyaiyim, biya mipugi si niksisaeya mi siya hiira Ivni kwoinin si, siir hiriinan tirim ini simiiram swoki aingwokiyim. Kara pi boriisopi ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyim mi kimiir tirbuwim. Mi hiriinankinuwi mi kima wi Kraisa siir siyu iir sibgu ap rani mi wi siiraram naingwo rani. Ningaka.

⁴ Kara pi nididi. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi inkam nwinin kimiiram niti mi siya kimiirin wi yaeya yai nini boinmimauuni Jisis siirin mi ti yayim ti krma boinmimauuwim Jisis siirim kimiir, yim simiir hiriinan tani. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin wim wi yaeya naeyu whir haii. Mi yo ti Adi Komii siir naeyuin biya kima niki haiyin kimiir kwoinaw waraur niki okaiyin yo si rani. Mi kima yaeya yai wakae mi ha naingwo tibmii kini simiiramin mi yim ti yayim biya kima niki wakaeyim mi ha naingwo tibmiyim, yim sim tani. Mi ti inkam hiriinanin kimiiram waraur niti mi kima siirin wi margimarga komiiyar mi owi mi siirin wa mi kigninkin tiri ti dimin iirin.

⁵ Mi an kara ha naingwowi, kara wi dig nwo rani, ti kimiir kam imiir tirkiyim yipiki ha boiniyim hiniin yim sima Adi Komii siir aposel kamkim.

⁶ Mi ti hiriinan kamim sima boinim yai miyik miyikim yim wi kariir nikwowaisii mi an kara

ninokninkinam whaowae rani. Nningaka. Kara Adi Komii siir dimin taeminim ina minokninkinin ti simiir yai hiriinanim simiir nikwowaisiiyam. Inokinokin krima ti dimin kingi kinin kimiirgi kimiirar nsiimauugin.

⁷ Mi iya kara Adi Komii siir Yai Win kibi aiir boinmimauuwa kimiir, kara kimiiramun umiram bi sriigin umir kariir hauuwim ta kariir mi airsi. Mi kara hiriinan mi srii karamae mi owin mi kara kimiir whinkinsiis haiginuwamin, kariir ingar nonkwo miriyyin miyim, umir pi sairsiya mi haii kara. Inkamin inig komiigak nwowiyin yio ti hiriinan mi bi miriigin. Dimusi rani, kara kimiiram bi kiwakikin umir kima hauuwim kariirin mi kima ha naingwowi kara kimiirin miyik bi tirkin, aniya?

⁸ Mi iya kara ikam kimakar waraur nwowa mi mi ha miriyyin mi iikamim Adi Komii siir pugana sairim nu haimii Masedonia hirarim kariirin umir sima hauugikin. Mi ti hiriinan siyuun kara simiir dimin taeminim hinda whisariiyar priihaiwinkin.

⁹ Mi ta iya, kara kimaka waraur miriyya, kara nae digworaekwowam bidiyar mi hainguguwin. Mi kara kimiiramun umir nae minam bi sriigin kariir hauuwim. Nningaka. Kariir nomiiyauim nu haimii Masedonia hiranim simar ini hauuni dimin taeminim kara hainguguwim simiirin. Mi ti dimin taeminim biyar tirim mi ha nitiyokiyokiyim mi ini tariinanar yadigniyim, kara kimiiram bi sriigin. Kimiirin maigimaigra nwo karam sim nwowim mi mhoiyya kara kimiiramun wi hiriinan swoki sriimimin tani.

¹⁰ Mi ta Krais siir yai kibiyim ti kariir kwoinau

tir nwoakaiyim, kara kimiirin kaimwower boinkii. Mi Grik hiran maeyauim simiir iikamim, simiir nwrki ha bi boinkim, sima wi umir kariir hauuwi ta miya kara miriyya simiir hir sairsi. Niingaka.

¹¹ Mi kima hinin dimusi naingwokim, kara wi kimiiram kiwaki rani, umir kariir hauuwamin? Dimusi rani, kara tari kimiiram naingwokwo rani, aniya? Kara kimiirin pi hinina boinkii, Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara kimiiram nhami nhami naingwokwo rani.

¹² Mi kara wi ti dimin taeminim biya karar niki tirim wi simiirar swoki tirkrpkaii. Mi kara ti aposel kam bibiyeyim yipiki ha boinim, yim sima iriipi hiriinan dimin miyik miyik imiirar mi tiri, ti aposel kam krma tiriyim simiir hiriinan, simiirin wi kara nanaakninkii haiginuwi. Mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainan praprasa iki iikam nhirim simiir whwonkam idan mi wi ti hinina boini, sima ti krma tirim simiir hiriinan tirikim. Mi kara hinina naingwowi, ti diminim kara tiri, yo wi hinina nusiimauuwi, sima pi niksisaei. Mi ti simiir yayim yim wi naekak nwo rani.

¹³ Tiki kam hiriinanim yim Jisis Kraisi siirgisiir aposel kam tani yim sima niksisaeyan kamkim mi dimin taeminim sima tiriyim yimbi pi niksisaei. Mi simiir yaigyayim sima pi simiir wara boinkii rani, yipi simiir kwoin hirirar haigi okaii. Mi sima pi iikamim simiir kwoin imiir kiyaii mi yipiki simiir kigi mi sima pa nwoki boinim, Kraisi siir aposel kam kungikinim simairgim.

¹⁴ Wi mouni hanin kipi siinkao simiirsiyin, yim tiriiginim yim kaimwo rani. Krma ina ninokninkinim, Setan siyairin siir kwoinin yipi

kikintindinuwi mi siya iikamim simiir kwoin imiir kiyai. Mi sɔma pa nwoki aingwowim Adi Komii siir paekwosim miyikin siyairgin.

¹⁵ Mi krɔma hinina ninokninkini, ti dimin hininim yim Setan siya tirkim mi krɔma wi mouni hanin kipi siinkao, ti iikamim yipiki ti dimin taeminim siya tirim simiir napim simiirsiyin. Yim sɔma Setan siya tirim, simiir tirkim mi simiir kwoinim yipi pi kikintindinuwi mi sɔma pi iki iikami kwoinim sim kiyai. Mi tiki iikamim yimbi ha nwoki boinim, sɔma iikam wadiekim sɔma dimin miyik miyik asi tiri. Simiirin hiriirar kigninkin tirki. Mhoiia Adi Komii siya simiirin wi ti hiriinan dimin bibiyeyim sɔma tirim wi simiirsi nonkwobumbunin kin haiginuwi. Iriig.

Mi iya Pol siya Adi Komii siir mi aar mriiyin dimin bibiyɛ kasa rani, siir kimpipisu haiginuim.

¹⁶ Mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinkii, kɔma hinin kipi naingwo kara inkam biyekin. Mi kɔma ti hiriinan kwoin naingwowi, kara kimiirin minam srii, kɔma kariir dikunam, kara ti inkam biyeyin. Mi kɔma hiriinan tiri mi an kara wi kariir inig iirar hainan prapraskii, dimin whirin siirsi.

¹⁷ Mi kara kimiirin wi Biyan Inkam Komii siya boinim, wi simiir hiriinan boin tani. Mi kara kimiirin wi min boini, kɔma kariir inig iir hainan prapraskiyim inkam biyeyim sɔma boinim simiir hiriinan.

¹⁸ Mi ti iikam hiriinanim yipiki simiir inig imiirar hainaniyim ti dimin taeminim sɔma tirim ti nuin siir tiranim simiiram mi an kara iriipi hiriinan wi hiriinanar mi tiri.

19 Mi iikam kima ha naingwowi, wim kima ti dimin taeminim ti kam bibiyeyim ninokninkin karamaeyim sima boinim kimiir, kima simiiram in ini maigimaiga komiigakar nwowim, aniya?

20 Mi kima iikam imiiram in pa kiwakii, kimiir kwoin imiir kiyaiyam in. Mi wim kima pi simiir yai imiirar mi wakaeyokna api iki iikamim yipiki maeyaua mi biyie miriia sair hir nwowim sima wakaeyokna apiya iki gavmani kamim simiir yayim sair hiriinan. Mi kima simiir kiwakii, kimiir digworaekwo imiir haiyam mi wi simar digii. Sima kimiir kwoin imiir in niksisa yayim sima boiniyim mi kimiir in pi simar kiyai. Mi sima pi simiir in ig imiirar hainan prapras mi kimiir in wi simar kigiraowi. Mi kimiir yaimwo whwonkamim wi sima nobrombropi.

21 Wim kima simiir in minam kiwawini, ti hiriinan dimin bibiyeyim kimiir tirim. An kara pi nididi, kimiir in ti hiriinan tirim.

Biya krma kimaka waraurar niki owa, krma bidiyar mi ididim ti dimin hiriinan in sima tirin siir mi tirsiyin, iikam kimiir in. Mi iikamim ti dimin taeminim ti sima tirim simiiram naingwowi simiir in ig imiir hainan prapras mi an kara iriipi hiriinan, kariir in gin wi simakar mi inkin hainan prapras. Mi tariinan in kara pi inkam in ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan boini. Kara wi kariir in ig iirar mi hainan prapraskii.

22 Mi ti kam hiriinan in ti hiriinan boinim, yim Isrelmi pugana Hibruana sair iikam ima. Mi an kara iriipi hiriinan Isrel simiir pugana Hibru hirana sairgisairar inkamkin iki simiir hiriinan. Yim sima ha boinkim yim sima brougae Ebrahim

waini yɛnɛyɛm sɛmɛɛr yɛnɛkɛm. Mɛ an kara irɛpɛ hɛriinan Ebrahim siir yɛnɛyɛm sɛmɛɛrar yɛnɛkɛn.

23 Mɛ sɛma ha boɛnkɛm, sɛma Kraisi ni mɛɛyan kamkɛm, aniya? Mɛ tapa kara kɛmɛɛrɛn ini inkam whaowaeyɛn ninoknɛnkɛn karamaeyɛn pɛ siir hɛriinan swokɛ boɛnki Kraisi siir dimɛn taemɛnim kara tiriyɛm kara bɛmbɛuwi bɛ tirikɛn, ikɛ sɛma tiriyɛm ini sɛmɛɛr haiburɛm. Karaɛrɛn mɛɛyan inkam wadɛyɛn sɛmɛɛr haiburɛn kara maeyaua mɛi biyɛ mɛriiya saiir hɛrɛn ii kasakasa bɛ nwokaɛrɛn. Sɛma iɛnokɛnokin kariir kariira hɛugrɛmkɛrɛpkiikikainanaekɛm, iiyɛm kara namnanaeyɛm idɛp idɛp ini sɛmɛɛr haiburɛm. Mɛ idɛɛuni kam ima mɛ ipɛmpara kariir, ii kwɛruwa kwɛsuwa rani mɛ iiyɛm naoni pɛu kingiɛn kara nwowɛm ini sɛmɛɛr iɛmɛɛr haiburɛm. Mɛ kɛma hɛriiyar naingwowi kariir kouɛn ini sɛma ywowɛm, aniya?

24 Mɛ Isrel sɛmɛɛr gavmanɛn siir inkam komii komiiyɛm inɛgakɛm sɛma kariirɛn idɛp idɛpɛn irɛiyara yonkwo mɛ idɛɛuni sɛma mɛ ipɛmparɛm kariir idɛp idɛpɛn kamnwɛr iuur irɛiyar kwɛiya iyop ipɛmpar. Dimusi rani, kara Kraisi siir boɛnmɛmauugɛn.

25 Mɛ om komii Rom hɛran inkam komii komiiyɛm sɛma kariirɛn idɛp idɛpɛn kwoɛma yonkwo mɛ sɛma kariirɛn inar mɛ ipɛmparɛm idɛɛuni. Dimusi rani, kara Kraisi siir boɛnmɛmauugɛn. Mɛ igwɛra sɛma kariirɛn siiyani mɛ kaiyɛmɛk mɛ kara pariipariɛ naowɛm. Mɛ siyaaɛi aka kara nɛnkɛn okwomainaiɛnamɛm Solwara whɛi idopwoniya hɛr, idɛp idɛpɛn kwoɛma tir. Mɛ krɛma opar mɛ akiiyokiyokii. Mɛ ii kwoɛmɛm sɛmɛɛr

ii kwira, opara kara nakiiyokiyokiiya niiya kwir mi nabieya kwir.

26 Mi ii whiekakim, kara ti siyiuim tiriir nitiyim mi hinda nami ikim simiir napyokiyokiiyin. Mi ieyin opin ha niunaniyin mi kariirin pariiparii siya kaiyiripuwun. Mi kam bibiyeyim hii tauaeiyim, sima kariiram nagwoprakai kaokim. Kariir tioam mi kariir digworaekwo imiir tauae haiyam. Mi kariirgi kariir pugana Isrel saiir iikamim, sima kariiram tirkim kariir nipimparam mi kariir mi isomaowim. Mi iikamim Isrel simiir pugana saiir karamaeyim yim sima iriipi hiriinan kariir nipimparam mi tirkim. Mi iya kara om hir nwowiyim iikamim simiir kwoinim pi kariir nipimparam mi nisomaowamar mi aingwowi. Mi iya kara iki niimauin sai priiywokaeyamiyin inkamki nwo karamaeyin siir mi owa, niimauan wraisuim kariirin sima mi piyimik aokiyim pariiparii. Mi iya kara whii komii solwara saiir whii bopwokibopwoniya hir mi owa, kara pariiparii pa mi okwomainainamin. Mi iikam nhirim Kraiis siir nomiiyaunan nwonamim miyiyim kara miriyyim sima tirbuwim pariiparii.

27 Kara miriinanaekiyin mi ini kariir iga iin imar ywokiyim whir. Mi nii niyyim kara nhwo nib bi whwonkaigin, kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinanaeikin. Mi ii nhirim, kara mhigar mi aokin mi naemin karamaeyar mi okin. Mi kara opmirsim bi mi kinsinkaigin mi ii whiekakim kara nae kiiimii bi mi inkuguna aekin. Mi opuda kariir hugiyim, kariir pua pi nopnopa, nounoua mi kini. Mi kara yuis miyikak bi nwokin kariir piu aiir sibgu higrinuwamin.

28 Mi ti dimin taeminim yipiki ha n̄isiimauuwim kara miriyim ti aposel kam n̄iksisayim simiir haiburim ti sima sima rani. Inokinokin kara iikamim Adi Komii siir piugana saiirim iki omom omomim sim n̄wowim simiiram pa mi aingwoyimyoki, sima ini tari wadiyar nasi tirim, iyie? Wadie tir tani.

29 Mi iya kariir nomiyauim Kraisi siirim sima dimin biyie tiriyim mi kara simiirsiyin pi hikakar mi owi. Mi iya inkam nwirin, inkam nwirni kwoin kiyaiiyim mi pi dimin biyie ha tiri mi an kara saikar pi ioar mi owi.

30 Mi kara kariir inig iirar swoki hainan praprasa ti dimin taeminim simiirsi mi mhoiya kara kariir inigin wi m̄insi hainan praprasa, ti dimin taeminim yipiki iikam imiir n̄isiimauuwim hinin, kara kiriekak bi nwokin mi kariirin dimin whiruwaki bi tirbumbukin.

31 Adi Komiiyin yipiki Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir Adin, siir inigin wi komiigi komiiyar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Siya ina inokn̄inkinin, ti karar boinim kara bi n̄iksisae kin. Kara miyan inkam kibikin.

32 Biya, iya kara om Damaskas hir nwowa mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin Aretas nikuwiyin siir Gavmanin siir inkam komii nwirin siya yimbingi kam n̄hirim hira om iir n̄idiyokiyokaiya saiir ano iir kaoraraowim kariiram mi sima kariiram hira waikao. Mi kara hiriir namkiswo, kariirin wi sima pi yonkwowinin mi kariirin wi maeyauwa mi biyie miriia saiir hir pi hugripkikikaiyin.

33 Kariirin wi simar pi hugripkikikaiyin,

maeyauwa mi biye mariiya saiir hir. Mi kariir nomiiyauim, Krais siirim, kariirin kimidiniya nibni sima haigigi. Mi sima ha namim hiira yipiki om iir huyoyokaiya saiiram mi sima ti nib mwis haimii haimii whiiyim kimidiniya uridni yomboborugi mi kariirin ina yonkwo kiikiraraokiyim nua hiriir. Mi ini karar yimbinaanam budgiyin nua hiriir mi kara ina yun iwiskinamin. Mi kara ha haiburgigin mi ina yidamamin. Iriig.

12

Pol siya nhwo ha whinin mi siirin dimin taeminim Adi Komii siyar yisiimauu

¹ Kara pi kariir inig iirar swoki hainanprapas kripkaii. Kara ina ninokninkin ti dimin taeminim yim wi krimiir whinkinsiis haiginiu rani. Mi Adi Komii siya wi ha boini, krma wadiekim. Mi kara kimiirin pi min boinkii, dimin taeminim yipiki aowa nwokaiyim Krais siya nisiimauuim kariir pi simiir boinkii.

² Biya, biewi iuur whiiyim namkiyim mi taka iya kariirin Adi Komii siya kariir haiyin mi kariirin siya hainanainam omin siya nwowin kou hiranin siir hiriir. Mi kara bi sibgu inokninkin, siya kariir haiyin mi kariir hainanainamin koua hiriir. Mi tari kariir piu sasar namka, iyie? Kariir kwoinbudin siya ti ninainamin. Adi Komii sasar ninokninkini.

³ Kara kimiirin pa swoki boinkii, kara ninokninkin tani, kariir pua saeya piyamisi ama, iyie? Kariir kwoinbud ieya. Adi Komii sasar ninokninkin iski.

4 Kara Adi Komii siir om hir nwowin mi ti dimin taeminim kara wakaeyim, kara pi kariir yaigar kaokwo boin tani. Adi Komii siya pi kariir kigninkinki rani, simiir nisisimauuim mi simiirin iikam kimiir boinmauuim.

5 Mi ti dimin taeminim yipiki kara kigim yim wadie imairgim. Mi kara wi kariir inig iirar asi swoki hainanprapras: Dimusi rani, simiirsika. Mi kara hiniina naingwo rani. Kara ha naingwowi, kara kariir inig iirin wi dimusi hainan prapas tani, wi ti digworaekwowim yipiki iikam imiir nisisimauuim, kiriekak nwo karam kara nwowim wi simiirsi hainanprapras. Mi digworaekwo whiekakim kariirin sima tirbuim. Kara inkam paeprikab ningakin. Mi Adi Komii siya kirie komigakin.

6 Mi kara kariir inig iirin wi dimusi hainan prapasam naingwo rani, wi dimin taeminim yipiki kara nisisimauuim wi simiirsi hainan prapras mi kara wi inkam biyie ha nwo rani. Karar kigim simiirin, kara simiirin niksise rani. Mi kara kariir inig iirar hainanim pi boriisopi. Dimusi rani, iikam kima wi ha naingwowi, inig komiigak inkamin karargin ti digworaekwowim simiir kou nwowin. Ningaka. Kara ha naingwowi kima ti dimin taeminim kara tirim simiiram daingwoki. Mi diminim kara boinim kimiir mi kima wi haini ninokninkini kariirin, kara inkam wadieki piyasi owin, iyie? Mi iyik rani.

7 Mi dimin taeminim Adi Komii siya nisisimauuim siir omanim yim wadieki wadie imairgim. Adi Komii siya pi boriisopi kara kariir inig iirar swoki hainanim. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi siya Setan siirin

hãriinansi kiwakikin diminin kariir pãua saiiram nãkropkiyim, ma kariir nii haiginuam mi ti hãriinankiniuwi kara wi kariir inig iirar hainanpraprasnam naingwo rani.

⁸ Kara Adi Komii siiramın idip idipin kwoima srii mi kariirin siyar mi whinkinsiis haiginu mi ti dimin biyieyin kariir piunau nwokaiyin yio ini siyar mi nhinikropkiyin. Mi sima kariirin ina kiwakiyim.

⁹ Kara siiramın idip idipin kwoima srii mi siya kariirin idip idipin kwoima boin. Nningaka. Kara siirin wi kiriir warauranki hai rani kara wi kinakar nwowi mi tariigina ya wi digar nwowi. Mi iikamim yipiki kirie nwo karamae nwowim, kariir kirieya wi simiir whinkinsiis haiginuwi mi wi iikamim simiir nãsiimauu haiginuwi. Mi tariinanin kara ti simiirsiyin maĩrgimaĩrga nwo karam nwo rani kara ini maĩrgimaĩrgar nwowin. Mi ini kariir inig iirar hainanpraprasin ti dimin taemin bibiyeyim kariir tirbuim simiirsi, yim kariir nãsiimauugim kara kiriekak rani. Mi Kraiis siir kirieya kariir mhi kwoinauin sasar nwokai.

¹⁰ Kara ina ninokninkinin ta saiirin, ti dimin taeminim kara tirim yim Kraiis siir inigin siir hainanpraprasikim mi kara maĩrgimaĩrga nwo karam bi mi okin mi biye bi mi okin mi iikamim kariirin dimin biye bi mi tirkin mi kariir bi mi kimpipisu haiginuugim mi dimin biyieki bi mi itkin mi kariir bi mi ipimparkin mi kara miyik bi mi okin yim tiriiginim yim dimin komii rani. Kara maĩrgimaĩrga nwo karam bi nwokin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin iya ti digworaekwowim sima nimbiamy kirie nwo karamae kara nwowi,

kariirin wɛ Krai siyar whɛnkɛnsiis haigɛnɛuwi mi kara wɛ siir kɛrɛ aiiir haii mi wɛ wadiɛyar swoki owi. Friig.

Pol siya minam naingwokin om Korin hiran iikam simiir whɛnkɛnsiis haigɛnɛuwi sɛma Adi Komii siir siyɛugɛ siyɛu iir sibgu apim

¹¹ Kara, kanakanarin inkam biyɛenan boinkikin, kariir inig iirar swoki hainanpraprasnam. Kara hiriinanam bi naingwokin mi kariirin kɛma tirkin ti dimɛn iir tirim. Dimusi rani, kɛma kariir inig iir bi hainanprapraskikim mi iki iikam nhirim simiir bi boinmauugim hiniin, kara aposel inkam kibikin. Mi kara inig karamae nwokiswo mi wari aposel kam nhirim yipiki kɛma boiniyim hiniin wadiɛkim, sɛma wɛ kariirin dimɛn whirmɛn whirmɛn di swoki haiburi.

¹² Ti dimɛn taeminim ti kara tirim, kara kimaka biyɛ bi nwokin. Mi ti dimɛn taeminim yim kimiir niisiimauugim hiniin, kara Jisis Krai siir aposel inkamkin. Mi dimɛn kɛrɛ komii komiiyim kara tirim kimiir, iki iikamim simiir niisiimauuim, yipiki simiir kigim mouni haniin sɛma siinkaowim mi Adi Komii siirin kimiir mi boinmimauuim mi kimiir mi isiimauuim hiniin, Adi Komii siir kɛrɛya ini kanakar nwowa.

¹³ Mi Adi Komii siir pɛugana saiir iikamim iki omom omomim simiirim, sɛma ta yai aiiir haiyim mi kara tari simiirin kara bi hauugin? Kara kimiirin minam bi sriigikin kariirin kɛma kigriraowim mi nae omaka minam. Niingaka. Mi kɛma ha naingwowi, ti siyɛu hiriinanin yio ini kara mi priitirin mi kara kimiiram srii, kariirsi naingwobunam mi ti dimɛn biyɛeyim kara tirim

kimiir, kima simiirin wi hindarar ti aingwo owouu iguski. Dimusi rani, kara kimiir whinkinsiis haiginuam tiri.

14 Mi ya tariigina ya kwoimaka aeya kara boina kimiiram nitam, kimiir kignakiyam. Mi kara wi kimiir iikamim simiir dimin whir swoki priiyiksasae hai rani, kariir whinkinsiis haiginuamin. Ningaka. Kara kimiir dimin taemin imiir boriisopi. Kara ha naingwowi, iikam kima Krai siirarar dwo iski. Dimin taeminim yinisisim ima bi haiigim mi simiir yopii adim simiirin simiirsi bi kigriraowikim. Dimin taeminim pi yopii ad ima haiyiskii mi yinisisimim simiirsiyin pi simar kigriraowi. An kara ini kimiir adnan ywowin Krai siir dimin taeminim simiirsi mi wim kima ini kariir yinisisimnan ywowim. Mi kara wi dimin whir kimiir warauranki hai rani. Ningaka.

15 Kara maigimaiga komiiga ti kariigi kariir umir imiirar mi igugusim kimiir whinkinsiis haiginuam. Mi kara wi pranae pranae mirii rani, wi karar naobugi iki iikamim simiir kwoinbud imiir whinkinsiis haiginuam. Kara kimiir whinkinsiisamin pranae pranae naingwo rani. Mi ti hiriinan siyu kibiyin kara tirin, kariir digworaekwo imiir niugugusin kimiir yo siyu wadiyairgin, aniya?

16 Mi kimiir iikam nhirim yim wi ha boini, ihi, kira kaimwowar boini. Krima ina ninokninkinim, siya krimiir digworaekwo bi kaukiki haigin. Mi Polin yo niksisaeyaki waiwiigin. Mi krimiir kwoinin siya kiyaigim mi siir yayim krimiirin ini sima ikwowaisiikiyim, inkamin nae niimauan

wraisuim simam kiyau haigingigiyin simiir no-bropam, ini siir hiriinan ywowin.

¹⁷ Kima kariir boinmauugi, kara panina tirkin, ha? Mi tari, ti kamim kara nikropkiyim kimiir kignakiyim mi tari sima?

¹⁸ Kara Taitas siirin bidiyar mi sruiyin, kimiiram waraur mi itim. Mi siya bidiyar mi inkin itin ti siir nomiiyau nwirin, ti tir nwowin saika. Mi Taitas siya kimiir bidi yiksisaeyin mi kimiir dimin taemin imiir bidi mi priihai priihaiyim, iyie? Ningaka? Mi siya mi kara, krira tari Adi Komii siir naeyiutin siir dimin taemin imiirara nap rani, aniya? Mi krira tari dimin whiruan siirara tir tani? Ti dimin taemin hiriinanim simiir sibgu aingwo omoki.

¹⁹ Kara ha naingwowi, kima ta yokwo aiir mwaini mi kima wi ha naingwowi, ta yokwowa krima winkiya kimiiram, krima kimiir kwoin imiir kiyaiyam kinankiugika mi kima wi ha niki aingwowim krimiirin, krima wadiekim. Ningaka. Kariir nomiiyauim yipiki kara naingwokwonanaeyim, krima ti kamim yipiki Kraiis siirim, Adi Komii siya ini krimiirar kigiyin ti dimin taeminim ti krima boinkiyim kimiir. Mi ti yayim ti krima winkiyim ta yokwo aiir, kimiir whinkinsiis hainginuum, kima Adi Komii siirgisiir siyiu iirarar dap iski.

²⁰ Krima ta yokwowa kimiiramın whisarii bi winkika, ti simiirsika. Mi kara ta saiir saiira naingwokwonanaeikin. Kara pi boriisopi, mhoiia kara niti, kimiir nini kigniyam mi kara wi ha kipi nini kigni, kima ti dimin taeminim kara boinkiyim kima wakaeyokna apam, kima simiir nap rani. Dimusi rani, wim

kima wɪ tɪ dɪmɪn taemɪnɪm kara tɪranɪm kɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪnɪuam wɪ sɪmiiram naingwo rani. Kara mɪnsi naingwoyɪmiyoki, tɪ dɪmɪn taemɪnɪm kɪmiir waraur kara ninɪ kɪgi sɪmiirsi naingwoyɪmiyoknanaei. Mɪ iikamɪm ɪrika nwɪrika nɪniinansaowi mɪ ɪrika nwɪraka nomboɪn ii ae karamae nwowi mɪ yaii ɪrika nwɪrika mɪ inii mɪ sɪmiir pɪu ɪmiiramar swoki aingwokwonaei mɪ isido whɪsa mɪ ɪɪnɪbɪri mɪ yai bibiyɛ ɪrni nwɪrni mɪ ɪnikbumbuwi mɪ dɪmɪn taemɪnɪm hindara mɪ pɪɪboɪn pɪɪboɪni, yayɪm ɪrɪpa sɪbgu kitɪbmii boɪn karamae mɪ owi mɪ wɪm kima wɪ tɪ dɪmɪn taemɪn ɪriinanɪm sɪmiirar mɪ aingwo tɪbmii kɪni.

²¹ Kara ha naingwowi, mhoiɪya kara kɪmiir kɪgnakiyam nɪti, kariirɪn wɪ Adi Komii siya tɪrkii, kɪmiir whwonkam ɪda nɪtsi nɪdidɪm. Mɪ kara wɪ iikamɪm yɪpɪki kara nhɪnikɪropknatnoudnɪnkiigiyɪm wɪ sɪmiirsi nouuboboɪni, iikamɪm yɪpɪki Adi Komii siir pɪugana saiirɪm sɪmiirɪn wɪ kara nhɪnikɪropkii. Dimusi rani, sɪma dɪmɪn bibiyɛ ɪriinanɪm sɪma tɪrɪm, sɪma sɪmiirsiyɪn naingwoyɪmiyok karamaekɪm. Sɪma ɪni dɪmɪn bibiyɛyɪm, iikamɪm ɪi pɪɪnanae pɪɪnanaeyɪm sɪma tɪrɪm sɪmiir napikɪm. Sɪmiir kwoɪnɪm tɪ ɪriinan dɪmɪn ɪma bɪdi yɪkpɪtmaiyɪm. Mɪ ɪriinankɪnɪuwi mɪ kara wɪ tɪ iikam ɪriinanɪm sɪmiir kɪg rani. ɪriig.

13

Pol siya om Korin ɪran iikamɪm sɪmiirɪn mɪn boɪnkɪn dɪmɪn taemɪnɪm sɪma napiyɪm sɪma sɪbgu mɪntɪrao.

¹ Tariigina kara kɪmiir kɪgam nɪti ya kwoɪmaka aeya. Mɪ kɪmiir iikam nhɪrɪm sɪma sɪmiir

nomiiyauwim simiir nɪkbumbuwi mi kima wi ti yayim yipiki Adi Komii siya boinim, wi simiir wakaeyokna ap. Mi inkamim nwis nwoima mi kiritmai boinkii ti siirin mi sima wi sibgu danaakninkii haiginugi.

² Kara kimiirin ti iikamim yipiki dimin biyie simiir iikam nhirim simaka tirim, pi simiir boinkii. Biya kara kimaka waraurar niki owa kwisaka, kara kimiirin igao yai ti dimin taemin imiir boinkin. Mi tariinanin kara ti aru nwokiyin, kara kimiirin pa swoki boinkii. Mhoiya kara kimiir kigam swoki iti, kara wi inkam nwirni swoki kiwaki rani, rirmiya nwowamin, yipiki dimin biyie tirin mi naingwoyimyok karamae ha nwowin. Kara kimiirin ti dimin biyeyim kima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkini.

³ Mi kara kimiiram waraur niti mi iikamim dimin bibiyie tirim simiir nini onkwobumbuninkingigam mi kima wi haini ninokninkini kariirin Jisis Krai siyar boinkikin. Mi iya siya kariir boinin, kimiir dimin bibiyeyim simiir nonkwobumbuninkinam mi kima wi haini ninokninkini, siir kirieya kimaka waraur nwowa sapisap rani. Ningaka. Saeya komiiga.

⁴ Mi iya Krai siya iikam krimiir hiriinanar mi owin, inkamim siirin ina mi hainamim paeyin hiiniya nironinkinin, saika ha ninkin irinugiyim mi siya ina yaonamin. Mi tariinanin Adi Komii krimiir Wanin siya siir kirie komiia yipiki siir hidninsiin idwowin mi siya omwai ha swoki waiyan, saiirin siir bidi hauugiya. Krima mi Krai siya krima wi iripar haingiriyu owi mi nim krima inkam kirie komiian tani. Mi Adi Komii

siya kr̄im̄ir̄in w̄i siir k̄ir̄e komii aiir wh̄ink̄insiis haiḡin̄iuwi. Mi mhoīiya kr̄ima n̄iti mi kr̄ima w̄i siir k̄ir̄eya saiir n̄isiimauuwi iikam k̄imiir waraur̄in, ta kr̄ima h̄ida k̄imiir saiir h̄iriinan.

⁵ Kima, kima k̄imar h̄idnaei mi kima w̄i h̄aini sibgu inokn̄ink̄ini, iȳie? N̄ingaka, kima Kraiis siir yaiya k̄imiir kwōnau nwokaiya saiir wakaeyokna ap̄ik̄im. Mi kima tari n̄inokn̄ink̄in tani, Kraiis siya k̄imiir kwōnau waraur nwokaii, aniya? Mi kima siiram naingwo t̄ibm̄ii k̄ini, kima tira saiir h̄iriinan mi siya w̄i k̄imiir kwōnau kw̄ir̄ii idwokaii. Mi h̄iriinan t̄ir karamae nwowi mi siya w̄i waraur nwo rani.

⁶ Kara h̄ir̄iyyar naingwo t̄ibm̄ii k̄ini, kima ina n̄inokn̄ink̄inim Kraiis J̄isis siya kr̄im̄ir̄ kwōnau nwokaiȳin. Kr̄ima iikam̄im ȳip̄iki n̄ik̄sisaeiȳim sim tani. N̄ingaka.

⁷ Kr̄ima Adi Komii siiram̄in minam kw̄is bōni, siya w̄i k̄imiir nwoki wh̄ink̄insiis haiḡin̄iwim. Mi kima w̄i h̄iriinank̄i nwowi, iki dim̄in bibiȳeȳim simiir wakaeyokna ap̄im. Kr̄ima siiram̄in ti dim̄in taem̄in h̄iriinan̄im simiiram bi sr̄iḡik̄in mi iki iikam̄im pa nwoki aingwowim, kr̄ima inkam wad̄iek̄im. N̄ingaka. Mi iikam̄im kr̄im̄ir̄in h̄iriinan naingwowi, kr̄ima ini ȳikiigiȳim, ya ta h̄iriinana ya dim̄in komii rani. Kr̄ima ha naingwowi, war̄i kima t̄irim ȳim ini ywowim, simiirarar dap̄ iski.

⁸ Kima ina n̄inokn̄ink̄inim ta saiir̄in, kr̄ima w̄i ta yaimwok̄iyaimwowa saiir dim̄in sim wh̄ir swoki k̄inkrip rani. Kr̄ima wh̄ink̄insiis haiḡin̄iwan̄in dim̄in̄in wh̄irk̄iwh̄iruwāirgin ya yaimwok̄iyaimwo aeya.

9 Mi kima Krais siir yai imiir wakaeyokna api, kima tira saiir hiriinan mi krɪma wi maigimaigra nwo rani, krɪmiir Adi Komiiyin siir kirieya iki iikamim yipiki dimin bibiyeyim sima napiyim simiir nonkwobumbuninkiniya saiir nusiimauuwim. Mi iikamim krɪmiirin ha naingwowi, krɪma ini inig karamae ywowim yo ti hiriinan mi owiyim, yi ini mi owin. Inokinokin krɪma Adi Komii siiramar srɪninanaeikim, kɪmiir whinkinsiis haiginuwam. Mi kima wi siir yai aiir nwoki wakaeyokna apim, kima tira saiir hiriinan.

10 Kariirin inigak Adi Komii siya nwowaiginugun, Adi Komii siir iikamim simiir grabim. Mi an kara kɪmiir tirbuwam tir tani. Mi hiriinankiniuwi, biyyin kima saiir mwain mi wi kima kɪmar swoki grabna, iya kara ti aruwa niki owin. Mi mhoiya kara niti kɪmiir kigam, kara wi ta kariir kirie aiir nini tirni rani. Kara kɪmiirin wi hinda grab haiginuwi. Mi kima wi wadieki wadie nwoki owin.

11 Ti kariir nomiiyauuwim, krɪmiir yayim ini dig ywokiyim mi krɪma kɪmiirin pi hindara nokboinmamaigii. Kima dimin bibiyeyim simiirin digumii haimriiyugig mi kima dimin miyikim simiiramar dinmiininkin iski. Irni nwinni dinan whinkinsiis ankinsiis mi kwoin whirua dwo mi iripa dingwomamair aekiyam. Mi Adi Komiiyin yipikin krɪmiiram naingwokwo nanaeyin mi krɪmiir whinkinsiis haiginuwiyin, iripa krɪma nongwomamair aeyam siya wi kɪmakar nwowi inokinokin.

12 Kima ti Adi Komii siir iikamim warauranim, kima irni nwinni dikboinmamair mi in min dinan ininkwo aninkwo.

13 Mi Adi Komii kɔmiir Wanin siir pɔgana tirana saiir iikamim sima kɔmiir nikboinmamaigikin.

14 Kara hiniina naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krais siya kɔmiiram nwoki aingwobumbuɔim. Mi Adi Komii siya wi kɔmiiramar nwoki aingwokwo irkakim. Mi Adi Komii siir naeyuin siya wi kimakar nwowi, kɔmiir kwoinawaraur kɔmiir nomiyaunan. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f